Laiškai lietuviams

RUGSĖJIS 1995 SEPTEMBER

KAS TAS "DVASINGUMAS"	253	Juozas Vaišnys, SJ
LIETUVOJE YRA IR TOKIŲ GYDYTOJŲ	257	Birutė Žemaitytė
KELIAS Į LIETUVOS DVASINĮ PRISIKĖLIMĄ	262	Pranas Pučiliauskas
MEILĖ TURI VIS AUGTI	266	Chiara Lubich
PAŽANGOS IR PILNUMOS SIEKIMAS	267	Kun. Petras Linkevičius
KONGRESINIAI VAIZDELIAI	270	Antanas Saulaitis, SJ
ŠEIMA — MEILĖS MOKYKLA	274	Neringa Armonaitė
ŠEIMOS GYVENIMO CIKLAI	276	Irena Lukoševičienė
KALBA	279	Juozas Vaišnys, SJ
LIETUVAI	280	Janina Štrimaitienė
TĖVYNĖJE	281	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	286	Red.
TRUMPAI	287	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas kun. Ričardo Mikutavičiaus nuotraukomis iš Kauno Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčios..
Viršelis ir skyrių vinjetės — dail. Rimanto Dichavičiaus.
Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (ISSN 301-540)— LETTERS TO LITHUANIANS is published monthly except July/August, when bimonthly, for $15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Il 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

Laiškai lietuviams

religinės ir tautinės kultūros žurnalas

1995 / RUGSĖJIS — SEPTEMBER / VOL. XLVI, NO. 9

KAS TAS „DVASINGUMAS"?

Juozas Vaišnys, SJ

Religinės literatūros lietuvių kalba niekad per daug neturėjome, ypač jos trūko per tą nelaimingąjį okupacijos penkiasdešimtmetį. Kurie ta literatūra domėjosi, stengėsi kur nors sugriebti prancūziškų, angliškų, vokiškų leidinių. Ten dažnai sutikdavo žodžius: *spiritualité, spirituality, Geistigkeit, inneres Leben*. Žodynai jiems duodavo tokius lietuviškus atitikmenis: *dvasiškumas, dvasingumas, dvasinis ar vidinis gyvenimas*. Dabar, kai jau galima apie religiją ir lietuviškai rašyti, labai paplito žodis „dvasingumas". Ne visiems jis vienodai suprantamas. Kai kurie, norėdami jį paaiškinti, griebiasi visokių filosofijų, o vis dėlto būtų paprasčiausia ir visiems aiškiausia, jei tai pavadintume *šventumu*.

Deja, šis žodis daugelį atbaido, nes jo tikrosios prasmės jie nesupranta. Šventumas! Argi jis gali tikti visiems paprastiems mirtingiesiems? Kai kurie, matydami savo ar kitų žmonių kokį peiktiną elgesį, visai negalvodami pasako: „Ką padarysi, juk mes nesame šventieji". Arba kartais, stovėdami prieš kokį nors rimtą darbą ir nenorėdami parodyti reikalingų

Šv. Arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčios Kaune bendras vaizdas 1995 metais.

pastangų, save nuramina šabloniško pasiteisinimu: „O, tokį darbą galėtų atlikti tik šventieji". Tai tikrai neišmintingi, nelogiški ir neapgalvoti pasakymai. Juk jeigu žmogus surpastų, kas jis yra ir koks jo tikslas, jeigu jam būtų aišku, kas yra šventumas, tai tokie posakiai jam pačiam atrodytų juokingi. Kiekvienas žmogus, jeigu jis nenori atsižadėti savo žmogiškumo ir garbės, turi siekti šventumo! Juk šventumas yra dvasinis tobulumas, todėl žmogus, būdamas dvasinės prigimties tvarinys, turi šio tobulumo siekti, jeigu nori gyventi pagal savo prigimtį.

Galima sakyti, kad kiekvieno tvarinio tikslas yra savo rūšies tobulumas. Neprotingi tvariniai tiek tobulumo turi, kiek jiems yra suteikęs Tverėjas. Žinoma, įvairios išorinės priežastys ir gyvenimo sąlygos gali jiems padėti ar pakenkti išvystyti tokį tobulumą, kuris jų prigimčiai yra galimas. Tai galima pasakyti ir apie žmogaus kūną. Bet žmogus, kaip protingas ir laisva valia apdovanotas tvarinys, tiek dvasinio tobulumo gali pasiekti, kiek parodys noro ir pastangų. Jo dvasiniam tobulumui nėra ribų. Jis savo dvasine prigimtimi turi galimybių kaip galima labiau priartėti prie tobulumo idealo. Tai matyti ir iš Kristaus žodžių: „Būkite tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas" (Mt 5,48). Tad kiekvieno žmogaus idealas ir tikslas yra beribis tobulumas — Dievas. Žmogus gali vis labiau ir labiau prie jo priartėti, jeigu tik nori ir visomis jėgomis siekia. Užtat šventumas yra ne tik išrinktųjų ar kokių nors nepaprastų žmonių, bet kiekvieno žmogaus tikslas. Daugelis jo nesiekia ir net kratosi tik dėl to, kad jo nepažįsta, nesupranta šventumo esmės.

Kai kurie, prisimindami dvasinio tobulumo herojus-šventuosius, sako, kad jie yra liguisti žmonės, kad visokie psichiniai nenormalumai juos priveda prie labai keistų veiksmų, kurie laikomi šventumo pasireiškimu. Kiti, sekdami Freudą, aiškina, kad tie nuostabūs šventųjų veiksmai kyla iš seksualinio instinkto; dar kiti mano, jog tai yra tų tariamųjų šventųjų autosugestijos ar haliucinacijos vaisiai. Bet tai yra tušti teigimai be jokio pagrindo, be jokių įrodymų. Užtenka tik rimtai paskaityti šventųjų gyvenimus, ir bus aišku, kad jų nuostabių veiksmų pagrindas buvo ne įsivaizdavimai ar haliucinacijos, bet tvirtos valios rimtos pastangos ir bendradarbiavimas su Dievo malone.

Neretai net ir tie, kurie siekia dvasinio tobulumo, nesupranta jo esmės. Mano, kad tobulas asmuo bus tas, kuris kasdien atkalbės tam tikrą skaičių maldų, bus įsirašęs į daugelį bažnytinių brolijų, kasdien stengsis laimėti visus galimus atlaidus, dažnai lankys bažnyčias, daug pasninkaus ir darys įvairias kūno atgailas. Visa tai gali būti tik priemonės šventumui siekti, bet jokiu būdu ne tikslas, ne pats tobulumas ar šventumas. Jeigu kas šias priemones padarys savo tikslu, nesupras šventumo esmės, jis bus ne šventasis, o tik juokinga karikatūra.

Dažnai yra manoma, kad prie šventumo priklauso dvasinės paguodos, įvairūs mistiški reiškiniai, stebuklų darymas. Bet reikia atsiminti, jog yra daug didžių šventųjų, kurie savo gyvenime nepadarė jokio garsaus stebuklo, kurie didelę gyvenimo dalį praleido be jokių dvasinių paguodų, kurie turėjo daug įkyrių pagundų ir dvasinės kančios valandų, kuriuos kankino visokie abejojimai ir išganymo netikrumas. Juk jeigu stebuklai ir mistiški reiškiniai priklausytų prie šventumo esmės, tai Kristus būtų liepęs to siekti, tačiau jis niekad to nedarė. Jis nesakė, kad žmonės iš jo mokytųsi daryti stebuklus, bet pakartotinai liepė iš jo mokytis nuolankumo ir meilės. „Mokykitės iš manęs, nes aš esu romus ir nuolankiaširdis" (Mt 11,29). Jis mums įsakė mylėti vienas kitą taip, jaip jis mus myli) (Jn 15,12). Jis liepė mums būti vieningiems, kaip jis ir jo Tėvas yra viena (Jn 17,21). Užtat ir šventumo esmės reikia ieškoti šiuose Kristaus žodžiuose ir pamokymuose.

Ir Aristotelis, ir šv. Tomas Akvinietis sako, kad tobulas yra tas, kam nieko netrūksta pasiekti savo tikslui. Žmogus nuo kitų žemės tvarinių skiriasi tuo, kad turi dvasinę sielą su jos nuostabiomis galiomis: protu ir laisva valia. Jo

siela yra nemirtinga, todėl ir žmogaus tikslas turi būti pritaikytas jo dvasinei nemirtingai prigimčiai. Paskutinis ir aukščiausias žmogaus tikslas gali būti tik dvasinio tobulumo šaltinis — Dievas. Šioje žemėje niekas negali būti galutinis žmogaus tikslas, nes niekas tobulai jo troškimų nepatenkina. Tad žmogus bus vis tobulesnis ir šventesnis, kuo labiau prie Dievo priartės ir su juo susijungs.

Dievas yra pats tobulumas. Jame aukščiausiame laipsnyje yra visi dvasinio tobulumo pasireiškimai — dorybės. Todėl žmogus bus tuo tobulesnis ir šventesnis, kuo daugiau dorybių įsigis. Bet kadangi tų dorybių yra labai daug, tai gali atrodyti, kad dvasinio tobulumo siekimas yra labai sunkus ir komplikuotas dalykas. Užtat ne vienam gali kilti klausimas, ar kartais nebūtų galima padaryti kokią nors dvasinio tobulumo sintezę, ar nebūtų galima rasti kokios nors dorybės, kuri apimtų visas kitas, kurios siekdamas, žinotum, kad sieki visiško dvasinio tobulumo ir šventumo. Ar tokios dorybės nėra? Žinoma, kad yra! Tokia visų dorybių sintezė — tai *meilė*. Meilė yra žmogaus dvasingumo arba šventumo esmė.

Jeigu žmogaus tikslas arba tobulumas yra kaip galima didesnis susijungimas su Dievu, tai meilė, be abejo, labiausiai jį su Dievu jungia. Visos kitos dorybės tik paruošia kelią šiam susijungimui. Teologiškos dorybės, tikėjimas ir viltis, taip pat tik paruošia kelią didžiausiai teologiškai dorybei — meilei. Paskui ją stiprina įvairiose sunkenybėse ir saugo nuo užgesimo. Tad drąsiai galima sakyti, kad visas dvasinis tobulumas, visos dorybės sukasi apie meilę, lyg planetos aplink saulę. Jos spindi ne savo šviesa, bet šviesa, gaunama iš saulės.

Kitos dorybės gali būti sieloje drauge su nuodėme, todėl nė viena iš jų nejungia žmogaus su Dievu. Gali žmogus visas dorybes turėti, bet jeigu neturės dorybių karalienės — meilės, jis bus atsiskyręs nuo Dievo, todėl apie kokį nors dvasinį tobulumą negalės būti nė kalbos. Meilė ir nuodėmė sieloje niekados negali būti drauge: arba meilė sudegins nuodėmę ir sujungs žmogų su Dievu, arba nuodėmė užgesins meilę ir atskirs žmogų nuo Dievo.

Ir Evangelijose, ir šv. Pauliaus laiškuose ši mintis dažnai ir labai aiškiai yra išreikšta. Kristus sako, kad Dievo ir artimo meilės įsakymas yra visų kitų įsakymų ir viso jo mokslo branduolys (plg. Mt 22,40). Šv. Paulius sako, kad „Įstatymo įvykdymas yra meilė" (Rom 13,10). Laiške korintiečiams jis rašo: „Jei kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau meilės, aš tebūčiau žvangantis varis ir skambantys cimbolai. Ir jei turėčiau pranašystės dovaną ir pažinčiau visas paslaptis ir visą mokslą; jei turėčiau visą tikėjimą, kad galėčiau net kalnus kilnoti, tačiau neturėčiau meilės, aš būčiau niekas. Ir jei išdalyčiau vargšams visa, ką turiu, jeigu atiduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau meilės, — nieko nelaimėčiau" (1 Kor 13, 1-3).

Tad meilė yra dvasinio tobulumo esmė, ir kiekvienas žmogus jos turi siekti, jeigu nori gyventi tam tikslui, kuriam jį Dievas sutvėrė — būti šventu.

Mylėti nėra lengva. Meilė reikalauja daug aukų, bet jeigu į jas žiūrėsi ne kaip į naštą, bet kaip į meilės įrodymą, tai jos neslėgs tavęs prie žemės, bet kels aukštyn kaip galingi erelio sparnai.

Pabaigai pora citatų iš šv. apaštalo Jono laiško. „Dievo niekas niekuomet nėra matęs. Jei mylime vieni kitus, Dievas mumyse pasilieka ir jo meilė mumyse tobula tampa" (1 Jn 4,12). „Kas nemyli savo brolio, kurį mato, negali mylėti Dievo, kurio nemato" (1 Jn 4,20). Taip, sunku mylėti tą, kurio nematai, užtat Dievas nori, kad jį mylėtume savo broliuose ir seserysе, kuriuos matome. Dievas yra juose, tad mylėdami artimą, mylime Dievą. Tai prisimenant, bus lengva mylėti ir tuos, kurie mus yra įžeidę, ką nors bloga padarę. Juk juose mylime Dievą. Tad praktiškame gyvenime artimo meilė yra viskas. Tai dvasingumo termometras!

Lietuvoje yra ir tokių gydytojų

Gydytoja Birutė Žemaitytė

Pernai Lietuvoje buvo išleista labai įdomi knyga „Palydėsiu į tėvo namus". Tai gydytojos reanimatologės Birutės Žemaitytės dienoraštis. Autorės užsakymu knygą išleido Don Bosko saleziečių leidykla, Jurgiškių g. 4, 4580 Alytus.

Autorė savo žodyje skaitytojams rašo: „Tai ne specialiai rašyta knyga, bet ištraukos iš dienoraščio, kurį rašau nuo 1964 metų. Dienoraštis — išpažintis sau. Kodėl dalelę panorau išleisti į viešumą? Šiam žingsniui paragino kiti žmonės, mano draugai.

Panorau pasidalyti mintimis apie didžiuosius slėpinius — Gyvenimą ir Mirtį. Mūsų protėviams Mirtis buvo virsmas, jie į ją žiūrėjo su sakraline pagarba, o dabar, susilpnėjus dvasios jėgai, atsirado didžiulė baimė — mirties baimė. Norėčiau, kad šioje knygoje užfiksuoti žmonių išgyvenimai skatintų mus ieškoti ne sensacijų, bet stengtis suvokti savo būtį. Kodėl aš gyvenu? Kas manęs laukia anapusinėje tikrovėje?

Kadangi pateikiu tik dienoraščio ištraukas, gali susidaryti įspūdis, kad mano gyvenimas labai skaudus. Taip nėra! Aš patiriu ne vien skausmo, bet ir labai daug džiaugsmo. Tiesiog norėčiau būti su Jumis, ypač su tais, kurie kenčiate, kuriems jau parašytas gyvenimo nuosprendis, kuriuos vargina mirties baimė, slegia nuodėmių-klaidų našta. Norėčiau prie kiekvieno iš Jūsų prieiti ir būti kartu, kartu kentėti skaudžiąją dalią, stiprinti Jus amžinojo Dievo Meile, nes Jis myli per mus ir mumyse".

Autorė, 1977 m. baigusi Kauno medicinos institutą, pasirinko reanimacijos specialybę, nes tikėjosi, kad šioje srityje galės daugiausia padėti vos gyviems ligoniams atgaivinti ne tik kūną, bet ir sielą. Juk į šį skyrių patekdavo tik tokie ligoniai, kurių gyvybė kabojo tik ant plonučio siūlo, kurių sielos dažniausiai būdavo dar labiau sužalotos negu kūnai. Čia jai atsivėrė puikiausios galimybės ir kūno, ir sielos reanimacijai. Apie tai ji ir pasakoja šiame savo dienoraštyje. Čia parinkome iš to dienoraščio tik mažą epizodėlį. 1987 metais buvo į šį reanimacijos skyrių atvežtas po didelės avarijos sunkiai sužalotas 27 metų vyras Vidas. Kiek reikėjo darbo, vargo, pastangų ir kartais heroiško pasiaukojimo tiek gydytojai Birutei, tiek kitoms jos bendradarbėms, gydančioms tą sunkų ligonį ne tik įprastomis medicinos priemonėmis, bet net ir savo krauju!

Kitose savo dienoraščio vietose autorė su širdgėla pamini ir vieną kitą gydytoją, kurie, pamatę tartum žmogišką prigimtį viršijančias reanimatorių pastangas gelbėti mirštančius ligonius, tik nusijuokdavo. Tačiau šiame skyrelyje apie ligonį Vidą susipažinsime ir su kitokiais gydytojais: Irute, Vida, Margarita ir, žinoma, su autore Birute. Taip, dėkui Dievui, kad Lietuvoje yra ir tokių gydytojų!

Red.

VIDAS

Vasario 9 d.

Kviečiama į priėmimo skyrių. Ant ligonių vežimėlio blaškosi 27 metų vyras — Vidas. Jį vos išlaiko keturiese. Kruvinas, išblyškęs, kaktoje žiojėj gili žaizda, širdis greitai plaka, arterinį kraujospūdį dar galima išmatuoti. Vežam į rentgeną, darom nuotraukas, pati stoviu spindulių sraute, nes ligonis blaškosi, jį reikia laikyti.

Toliau vyksta gelbėjimas reanimacijoje. Būklė pablogėjo. Ryškus trauminio hemoraginio šoko vaizdas. Leidžiami skausmą malšinantys, periferinius spazmus atpalaiduojantys vaistai, kraujo pakaitalai ir kt. Efekto nėra. Ryškėja cianozė, didėja kvėpavimo nepakankamumas.

Parengtas vežamas į operacinę. Per operaciją aptinkama, kad trūkusi blužnis, jis smarkiai nukraujavęs. Pooperacinė diagnozė: vidutinio sunkumo trauminė smegenų liga, smegenų sumušimas. Blužnies plyšimas ir jos pašalinimas. Dešinio plaučio plyšimas. Hemoraginis trauminis šokas. Abipusė trauminė pneumonija. Trauminis perikarditas. Hidropneumotoraksas.

Operacija užtruko. Po operacijos gydomas vėl mūsų skyriuje. Tęsiama dirbtinė plaučių ventiliacija, lašinami įvairūs reikalingi vaistai. Po kurio laiko atjungiame dirbtinę plaučių ventiliaciją; kvėpuoja savarankiškai. Ačiū Dievui! Dabar galiu eiti į bažnyčią, nešdama šio ir kitų ligonių, jų namiškių skausmo kupinas širdis.

Vasario 10 d.

Atėjusi į darbą, šalia Vido radau dar vieną ligonį. Jis, eidamas iš darbo, krito be sąmonės. Priežastis — trūko smegenų kraujagyslės aneurizma.

Guli vyras, kaip audros palaužtas ąžuolas. Galva smarkiai atlošta, sprandas išriestas, veido ir viršutinės kūno dalies oda ryškiai raudona, visas išprakaitavęs, triukšmingai kvėpuoja, padidėjęs kraujospūdis.

Kitoje palatoje skaudžiai šaukia senelis: „Daktare, gelbėkit!" Jis merdi. Stengiamės jam padėti, bet vaistai nepadeda.

Kaip liūdna žmogui mirti ligoninėje! Čia, reanimacijoje, nėra savųjų, kurie melstųsi už ligonį, nedega šventinta žvakė. Čia žmogus miršta vienas. Širdyje vis klausi:

Kodėl anksčiau seneliai mirdavo namie, palydėti namiškių gerumo, švelnumo, maldos? Kodėl dabar visi, su retom išimtim, gabenami į ligoninę ir dauguma paliekami, kaip nereikalingas priedas, drumsčiantis jų ramybę? Uždaromos ligoninės durys, atsidūstama, nusikračius nepageidaujamos naštos, ir einama namo dalytis palikimo... Yra ir tokių, kurie, jei nesidrovėtų kaimynų, nenorėtų nė laidotuvių vargo, vežtų iš lavoninės tiesiai į kapus. Štai kokį humaniškumą pasiekė XX amžiaus žmogėnai! Ar jie verti žmogaus vardo?!

Pamažu senelio skausmo skundas rimo, jis ėmė migti amžinu miegu.

Vido gyvybė gelbstima toliau. Atliktas kairiojo plaučio drenažas, aktyviai ir pasyviai siurbiama iš pleuros ertmės. Talkina chirurgijos skyriaus vedėjas ir torakalistai iš Kauno klinikų.

Ligonį su plyšusia smegenų kraujagyslės aneurizma konsultuoja neurochirurgas, toliau jis, anesteziologo lydimas, išvežamas į specialų neurochirurgijos skyrių Kaune.

Išvežus šį ligonį, visas dėmesys sutelkiamas į Vidą, nes jo būklė labai sunki. Rentgenogramos rodo abipusę trauminę pneumoniją, išklausant girdima perikardo trintis, EKG — ryški abiejų širdies skilvelių perkrova.

Baigusi darbo dieną, ėjau bažnytėlėn sunkiu žingsniu, nes pečius ir širdį slėgė beviltiškai skaudi ligonių dalia. Malda tapo panaši į Getsemanės Kankinio maldą, rodos, visur tamsa, pamėklės, besityčiojančios iš tavo nuoširdžių, bet bevaisių pastangų.

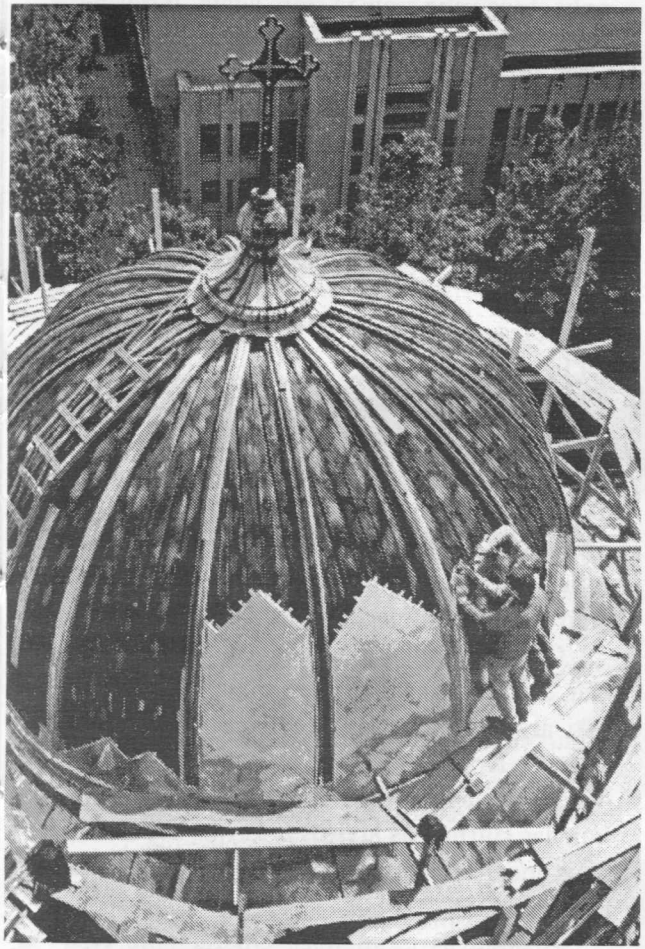

Mažojo kupolo stogo perdengimo darbai 1994 m.

Tokioje būsenoje nenori bendrauti su žmonėmis, norisi tik vienatvės arba išsiverkti prie Draugo krūtinės. Kokia palaima būtų turėti vienišą atsiskyrėlio urvą ar mažą atskirą kambarėlį, kuriame galėtum pasilikti viena su Viešpačiu. Deja! Aš iki šiol neturiu tokios laimės, neturiu ne tik savo buto, bet ir mažiuasio nuosavo kampelio.

Vasario 11 d.

Įeinu į palatą. Vaizdas liūdnas. Vidui uždėta deguonies kaukė. Kūno oda papilkėjusi, ryškus kvėpavimo nepakankamumas, prasideda plaučių edema. Po atkaklių grumtynių su liga, laikinas pagerėjimas.

Vidas nesiorientuoja, veržiasi namo. Kova dėl gyvybės tęsiasi. Kas žino, kokį planą ruošia klastingoji trauma, kuri savo nasrus parodo tai vienoje, tai kitoje pozicijoje. Eina užsimaskavusi ir, priėjusi visai arti, staiga atidengia savo baisų, numirėlišką veidą...

Jaučiu, kad mūsų pastangos, nors ir nuoširdžios, atkaklios, per silpnos. Reikia atakuoti Dangų.

Kreipiuosi į arkivyskupą Jurgį Matulaitį:

„Tėve, būk geras, mums padėk! Matai, kaip mums nesiseka. Nešu ant rankų Tau Vido gyvybę, jo sužalotą kūną ir atiduodu Tau. Padėk ant jo ranką ir ligai, kaip Viešpats anuomet audrai, pasakyk: 'Nutilk! Nusiramink' Juk tai bus ir Tavo garbei — jei Tu išgydysi Vidą, aš šį atvejį aprašysiu Tavo garbei".

Pradėjau noveną į arkivyskupą Jurgį, maldaudama Vidui sielos ir kūno sveikatos. Užmigau viltingai tikėdama, kad šventasis nuo Šešupės krantų išklausys mūsų prašymus.

Vasario 12 d.

Šiandien suspindėjo vilties žiburėlis. Ligonis ramus, kažkuo panašus į naujagimį po sunkaus gimdymo. Džiaugdamasi pasveikinau jį, grįžtantį į gyvenimą, ir dėkoju Geradariui nuo Šešupės krantų.

Netrukus atėjo tėvai ir jaunutė, kūdikio belaukianti žmona. Vilties kibirkštėlės sužibo jų kenčiančiose akyse. Žmona nuėjo aplankyti, o su motina buvo toks pokalbis:

— Mama, medicina nėra visagalė. Būkit gera, vykit į Marijampolę ir užsakykit šv. Mišias prie arkivyskuo Jurgio karsto. Jis mums tikrai padės.

Motina mielai pritarė ir tą pačią dieną užsakė dvejas Mišias. Gimė viltis.

Vidas daro pažangą. Šiandien jį pasveikino tėvai, žmona. Visi pasidžiaugė.

Po pietų tas džiaugsmas kiek apsiblausė. Per plyšusį plautį vėl pūstelėjo oro dozė į pleu-

rą bei krūtinės audinius. Ligonis tapo neramus, ėmė trūkti oro, pamėlo lūpos.

Arkivyskupui Jurgiui mintyse tariau: „Tėve, jei darai, padaryk darbą iki galo. Žinau, esi ne medikas, gal ir nesusipratai užkišti plaučiuose skylės, bet, būk geras, užbaik gydymą iki galo".

Vasario 19 d.

Naktį Vidui pablogėjo, prasidėjo ūmus kraujavimas iš virškinamojo trakto, sumažėja kraujospūdis. Naktį perpilta 1000 ml kraujo. Rytą būklė prastoka, bet neatrodo kritiška.

10 val. pasikartojo masyvus vidinis kraujavimas. Susidarė sunkiausias hemoraginio hipovoleminio šoko vaizdas: kūno oda blyški, išpilta šalto prakaito, lūpos, nagai, ausys pamėlo, pulsas tapo siūlinis, sutriko ritmas. Ligonis vapėjo: „Dūstu! Silpna! Mirštu!"

Lovą pastatėm galvūgaliu žemyn, chirurgas staigiai atliko venos sekciją, į veną srove pylėm kraujo pakaitalus, kraują, vaistus. Aš laikiau deguonies kaukę, kad būtų bent kiek papildytas deguonies poreikis. Būklė katastrofiškai blogėjo. Ligonis ėmė vemti šviežiu krauju. Šiurpu, kai šitaip gausiai liejasi kraujas! Kraujas visur: induose, ant grindų, kruvina lova ir mes, teikiantys pagalbą, o ligonis išblyškęs, odoje ir junginėse nėra nė lašo rausvumo, širdis veikia pustuštė. Veidas mėlsta. Vedėjas skubiai įkiša vamzdelį, pro jį tiekiamas deguonis, ir ligonis vežamas i operacinę.

Operacinėje. Vargšas Vidas, vaistų paveiktas, guli ramus, o taip neseniai jis siaubingai blaškėsi ir duso. Dabar už jį kvėpuoja dirbtinės plaučių ventiliacijos aparatas. Chirurgas atlieka dešinės pleuros drenažą, kitas — fibrogastroskopinį tyrimą. Kraujavimo šaltinis — dvylikapirštėje. Chirurgas dar negali operuoti, nes visiškai sumažėjęs kraujospūdis. Viskas priklauso nuo anesteziologų brigados.

Kiekvienas užimame tam tikrą postą:

vedėjas atsakingas už narkozę, monitoravimą;

aš — už kraujo ir jo pakaitalų perpylimą;

gyd. Irutė atsisėda ant kėdės ir ištiesia savo ranką. Į jos veną sminga stora adata. Ji savanoriškai gelbsti ligonio gyvybę savo krauju. Vidui leidžiam raudoną, šiltą gydytojos kraują. Gydytojos kraujas jau cirkuliuoja bekraujame Vido organizme. Po to lašinam iš kraujo perpylimo stoties atvežtą kraują, kraujo pakaitalus, įvairius vaistus, kol kraujospūdis pasiekia 80/40 mmHg. Atsiranda vos apčiuopiama pulsacija periferijoje.

Irutės veidas kiek pablykšta, ji jaudinasi dėl ligonio gyvybės.

Prasideda operacija. Praardomas laparotominis pjūvis, atliktas prieš dešimt dienų. Atvėrus pilvaplėvę, liūdnas vaizdas: skrandis, dvylikapirštė ir kitos žarnos perpildytos kraujo. Kraujas išsiurbiamas, išvalomi krešuliai ir pagaliau prieinama prie baisaus kraujavimo šaltinio dvylikapirštėje žarnoje.

Chirurgų rankų judesiai greiti, terška įrankiai, džeksi spaustukai, nes reikia skubiai perrišti atvirą skrandžio - dvylikapirštės žarnos arteriją. Kraujavimo priežastis — surandėjusi opa, pereinanti į kasą su pergraužta arterija. Vaizdas šiurpus; iš atviros arterijos švytuokliniais judesiais varomas lauk gyvybę nešantis kraujas.

Atsakingas momentas. Operacinėje tyla, girdimas vien įrankių skambesys ir chirurgo, vadovaujančio operacijai, balsas. Mes kiekvienas dirbam gyvybės gelbėjimo darbą: į abi rankų venas pilamas kraujas, jo pakaitalai ir kiti reikalingi vaistai. Kardioskope matome, kaip greitai plaka Vido širdis, matom gausias ekstrasistoles, tačiau kaip gera, kad ta širdis dar veikia! Pagaliau kraujavimo šaltinis užspaustas. Gyvybei gelbėti reikalingiausias šiltas, šviežias donoro kraujas, turintis reikalingų krešumo elementų, nepakitusių eritrocitų — deguonies nešėjų.

Koks graudus ir kilnus reginys! Kraujo duoda viena iš dirbančių — anestezistė Vida. Ji atiduoda dalį savo gyvybės, kad ligonis

gyventų. Iš Vidos Vidui perpilama 200 ml kraujo. Ligonio skruostai rausvėja. Tikrai jį gyvenimui prikels šie kilnūs žmonės!

Nulipus nuo vežimėlio Vidai, ant jo gula gydytoja Margarita. Ji ištiesia ranką, stora adata perveria jos gyslą, o trijų žmonių grupė perpila ligoniui gyvą, šiltą kraują. Kai iš vienos rankos kraujagyslės kraujas nenorėjo bėgti, gydytoja ištiesė kitą ranką... Supylėm 400 ml ir Margaritos kraujo. Vidai, tu privalai gyventi! Tavo skruostai rausvėja, tiktai Margaritos skruostai pablyško: juk ji prie tavęs budėjo visą naktį, o dabar gyvybę gelbsti dar ir savo krauju...

Gaila, aš vaikystėje persirgau hepatitu: mano kraujas, nors grupė ta pati, tau netinka. Mielai ir aš duočiau tau savo kraujo!

Man atrodo, kad visi, taip nuoširdžiai gelbėdami tave, gelbsti mano sūnų. Juk per skausmą, kartu su tavim kentėtą, tu tapai mano kūdikiu. Su kokiu dėkingumu žvelgiu į visus gelbstinčius Tave:

į duodančius kraują, į jų kruvinas rankas, pablyškusius veidus;

į susirūpinusį mūsų skyriaus vedėjo veidą;

į chirurgų pastangas;

į slaugutę, bėgiojančią su įvairiais patarnavimais, šluostančią chirurgų prakaitą;

į instrumentatorę, tiksliai ir laiku paduodančią chirurgams reikiamus įrankius;

į uolias mūsų padėjėjas — anestezistes...

Vidai! Viduti! Gyvenk!..Tau tik 27 pavasariai. Man akyse gyvas tavo išgąstingas į mane nukreiptas žvilgsnis, kai dar palatoje laikiau tau deguonies kaukę. Ak, aš žinau, kaip tau buvo sunku ir skaudu! Tavo širdis plakė pustuštė, audinių hipoksija kėlė nerimą, blaškymąsi ir skausmą. Tave apėmė mirties — visai realios mirties baimė. Pažadėjau būti kartu... Tu nematai ir nežinai, bet aš esu su tavimi, gaubdama mediciniška pagalba, meile ir malda. Siela šaukia Dangų pagalbon, maldauja palaimos gydytojų veiksmams...

Vidai, tavo kraujospūdis jau padidėjo iki 100/40 mmHg, širdis plaka ritmiškai. Skruostai pražydo rausvumu, kūnas atšilo. Liečiu tavo veidą virpančiais pirštais ir jaučiu plazdančią gyvybę.

Mielas vaikeli! tu gyvensi! Tu atmerksi akis ir vėl matysi saulę, savo jaunutę žmoną, sengalvėlius tėvus. Taip! Tu vėl ištiesi rankas į gyvenimą ir pačiu savo buvimu ištarsi: „Ave, Vita!"

Vasario 20 d.

Norėčiau, kad tavo gyvenimas būtų kilnus, įprasmintas, kad paliktum jame pėdas tikrojo žmogaus, nes tavo gyvybė išgelbėta brangia kaina. Kas gimsta kančioje, tas yra neįkainojamai brangu. Žinau, kentėjo tavo žmona, mama ir tėtis, bet jie nesuvokė ir niekada nesuvoks tavo būklės sunkumo, niekada savo akimis nematys beviltiškai sunkios agonijos, kada pamėlusios lūpos lemena:

„Dūstu!.. Mirštu!.." Šitą aidą geriausiai suvokia motiniška gydytojos širdis, ir jis sukelia didelį skausmą. Bet ką tai reiškia prieš džiaugsmą, kai atgaivinama gyvybė!

Šitas džiaugsmas žemėje yra visų didžiausias ir tyriausias. Džiaugiasi motina, užgimus kūdikiui, bet dar didesnį džiaugsmą, manau, aš patyriau šiandien, kai tu pravėrei akis ir nusišypsojai. Koks kontrastas, lyginant su vakarykšte diena! Vakar tavo išblykusį, pamėlusį veidą bučiavo Mirtis, o šiandien — gyvenimas. Aš stoviu prie tavo lovos, laikau tavo — ligonio ranką savo delne ir išgyvenu džiaugsmo ekstazę!..

KELIAS Į LIETUVOS DVASINĮ PRISIKĖLIMĄ

(Suaugusiųjų grupėje premijuotas straipsnis)

Pranas Pučiliauskas

PRISIKĖLIMAS — koks didingas ir magiškas žodis. Jis nusako tapsmą, perėjimą iš nebūties į būtį, iš komos — į gyvenimą. Toks įvykis, nustebinęs pasaulį XX-jo amžiaus pabaigoje, buvo netikėtai ryžtingas Lietuvos išsiveržimas iš supergalingo komunistinio monstro — TSRS „globos". Užmaršties vandenuos nenuskandinsi šiurpo tų dienų, nevilties debesimis užgulusių šeštadalį pasaulio. Tai dienos, pilnos netikrumo, grėsmės ir rūstybės, pažeminusios amžiaus orumą, paniekinusios jo išdidų, taurų spindėjimą, be jokio sąžinės graužulio išvarčiusios teisingumo rūmo kolonas, išspardžiusios žmogaus teisių deklaracijas. Melo jūroje jos plukdė sugėdintą amžiaus gyvenimą, nešėsi neišrištas nuodėmes bei buldozerio ateizmo riaumojimą. Tik ekskavatorių kaušai laikas nuo laiko sudegusių kančių pelenus išversdavo į numarinto BUVIMO karjerus.

Ir pamėgink, žmogau, tokioje apsuptyje ne tik ištarti teisybės žodį, demaskuoti oficialųjį melą, bet ir reikalauti pagrindinės žmogiškosios prigimties teisės — laisvės! Dar daugiau — nepriklausomybės ir valstybingumo. Kokie „pamišėliai" galėjo išdrįsti apie tai prabilti? Kas juos pastūmėjo? Žinoma, ne tie, „kurie bučiavo kanopas šėtono", ne tie, „kurie nuopuolį šoko ant ledo". Tai žmonės, patyrę daugybę neteisybių ir pažeminimų, matę mirties siautulio šokius, ragavę negailestingo ir prakeikto režimo „saldybių". Tokie ir į juos panašūs „pamišėliai" ir išdrįso atsikratyti „homo sovieticus" sindromo, išdrįso sustabdyti pašėlusiai įsuktą komunistinio totalitarizmo nužmoginimo smagratį, iščentravusį žmonių širdis, įsupusį į jas daugybę prieštaringų ir maištingų „-izmų" ir išstūmusį iš visų gyvenimo sferų dieviškąjį pradą.

Nenumaldomas amžinųjų vertybių ilgesys pasiekė savo apogėjų, reikėjo tik išraiškos formų ir drąsos. Žmonių širdys dar nebuvo užneštos visiško abejingumo seklumos. Jose dar slypėjo sveikos pasaulėjautos gelmė. Žmonės ryžosi. Jie nuplėšė ant jų užmestą baimės skraistę:

Jei baimė kraują varinėja, jau nebelauk
tokios ugnies,
kuri vergijos speigą ištirpdytų
ir laisvės žibintus iš rojaus menių iškabinėtų pakeliuos.
Baimės virvių jei apraizgytas, nebelauk
tokios ugnies,
kuri, laisvės laužais žėruodama, nušviestų
mūsų kelią
ir suvirintų įtrūkusius prasmingus tiltus
juodo mūsų žemės sapno. Tiltus, jungiančius alkstančius teisybės ir
panorusius žengti šimtu saulių švytinčia
PRISIKĖLIMO magistrale.

L. Tolstojus rašė: „Drąsa yra vienodai

veikti bet kokiomis aplinkybėmis". Žmonės panoro būti patys savimi — aplinkybes kurti, o ne joms paklusti. Tai įkūnija laisvė, kurios samprata remiasi ir įstatymais, ir teisingumu, ir sąžine. Laisvė kaip humanizmo principas, kurio esmę sudaro civilinių įstatymų vykdymas, prisiderinant prie amžinojo įstatymo. Ji įmanoma tik tada, kai tarp leidžiamų įstatymų ir jų vykdymo bei piliečių sąžinės nėra prieštaravimų. Tokios laisvės žmonės buvo netekę, jos troško ir ilgėjosi. Neišvengiamą laisvės troškulio išsiveržimą pagreitino tautinės dvasios atgijimo banga, anksčiau slopinta, naikinant visus tą dvasią žadinančius tautinius reliktus. Vien menas, religija, tradicijos dar galėjo skleisti tautinę dvasią pro sovietinės ateizmo propagandos suvaržyto mokslo ir institucijų grotas. Tikėjimas ir viltis padėjo jas išversti. Langų stiklai, bučiuojami išsiilgtos laisvės aušros, atspindėjo džiaugsmingas pašvaistes, kuriomis liepsnodami išsiliejome galinga Sąjūdžio banga. Nuvilnijusi Baltijos Kelio rankų grandine nuo Vilniaus iki Talino, ji dar nepatirtu ir nepamirštamu virpuliu suvienijo visų dalyvių širdis, plakančias didingo susikaupimo bei išsilaisvinimo troškulio tvinksniais. Pasaulio istorijoje — vienintelis toks dvasinės stiprybės triumfo pavyzdys, prieš kurį neįmanoma užmerkti akių. Euforijos viršūnė — kovo 11-osios aktas, atkūręs Lietuvos nepriklausomybę ir valstybingumą. Tokio akibrokšto sukrėstos imperinės jėgos įvykių raidą bandė pakreipti sava linkme grasinančiais pareiškimais bei šarvuočių dundėjimu po didžiuosius Lietuvos miestus, televizijos bokšto šturmu ir klastingais pasienio muitinių postų užpuldinėjimais. Nesibodėjo pralieti ir nekaltų žmonių kraują. Bet dvasios jėga buvo stipresnė už tankų girgždesį. Dvasios jėga nulenkė automatų vamzdžius, privertė neteisiuosius atsitraukti. Ir suskilo, suaižėjo tautos lėto marinimo ledai.

Gedimino pilies bokšto trispalvės vėliavos šlamesy girdėjai laisvės ir naujųjų siekių džiaugsmingą dainą. Atrodė, kad iš alinančio sąstingio išsivadavusi tėvynė, visuotinai pripažinta pasaulio valstybių, įgaus naują kvėpavimą, naujus sparnus, kuriais tuoj pat galės pakilti į išsvajotas aukštumas. O gal nuo čia ir prasidės tas didysis kelias link Šiaurės Atėnų? Beliko tik tautinės dvasios įsuptą laisvės varpą dar labiau įsiūbuoti ir šaukti visus į Lietuvos atstatymo ir žaizdų užgydymo darbą. Deja... Priešiškos jėgos nepanoro taikstytis su pralaimėjimu ir leisti mums sukti savuoju keliu. Į darbą buvo paleisti daug lemiantieji ekonominiai svertai. Buvo paskelbta ekonominė blokada, turėjusi pasmaugti atkurtąją nepriklausomybę. Nors to ji ir neįstengė, bet savo juodą darbą padarė. Savo laisvę ir nepriklausomybę kaip per stebuklą atgavę, žmonės ant to nepriklausomybės slenksčio netikėtai suklupo. Jie nebuvo pasiruošę sutikti ekonominės blokados realijų, nebuvo pasirengę taikstytis su staigiai pablogėjusiomis gyvenimo sąlygomis, su užgriuvusiais sunkumais. Taip svarbios šiuo kritišku momentu pagalbos iš Vakarų nesulaukėme. Entuziazmas atlėgo. Pajutome, kad mūsų žygyje kažkas įjungė stabdžius ir prigesino didžiųjų vilčių šviesas. Galinga patriotinio atgimimo banga tarsi pavirto į putojančius purslus, ir daugelio žmonių nosys vėl susmigo į žemę, ir žmonės nusileido į kurmių lygmenį. Šia situacija puikiai pasinaudojo kairiosios jėgos, į Demokratinę Darbo Partiją persikrikštiję komunistai, tempdami paskui save mažiau ryžtingus, daugiau dvejojančius ir abejingus žmones, dar gerai neatsikvošėjusius nuo įvykių raidos. Jie pasidavė pragmatizmui ir nuėjo kartu su kairiaisiais. Tai patvirtino tolimesni įvykiai: Seimo ir prezidento rinkimai bei paskutinysis referendumas dėl nuvertintų indėlių atstatymo. (Tipiškas Rytų Europos valstybėms, buvusioms Rytų bloko dalyvėms, reiškinys.) Rinkimai parodė, kad Lietuvos žmonės dar neturi imuniteto nuo sudaiktėjimo ir vyraujančių materialinių motyvų stabligės, kad žmonių mąstymas dar nepersiorientavo į tikrąsias laisvės vertybes. Išryškėjo, kad daugelis tą laisvę suprato tik išoriškai, be gilesnės vidinės nuostatos ir principingumo.

Nauja situacija perspėjo apie naujos dvasinio prisikėlimo bangos būtinumą, pasižymintį savo pilnatve. Jei pirmoji tautinio atgimimo banga, atnešusi mums laisvę ir nepriklausomybę, kilo iš tautinio sąmoningumo, tai tikrasis Lietuvos dvasinis prisikėlimas turėtų būti grindžiamas moraliniais motyvais. Pavergto žmogaus sąmonę buvo lengviau pažadinti ir įjungti į kryptingą judėjimą. Pavergtas žmogus greičiau atsidavė išsivadavimo aspiracijoms. Tačiau šių dienų žmogus jau yra laisvas. Jo sąmonei sužadinti nūnai reikia stiprių, papildomų argumentų ir, deja, patrauklaus filosofinio pagrindo, kuris praplėstų ir sustiprintų tautiškumo turinį, neleidžiant jo iškeisti į gyvenimo suvulgarintų vertybių fragmentinius, trapius epizodus, ir atsilaikytų prieš netikėtų ir nenumatytų išbandymų sunkumus. Tik kritiškose ir sudėtingose situacijose žmogus pasirodo kas esąs: ar drąsiai pasitinka gyvenimo smūgius ir su jais kovoja, ar pavirsta į lengvą, bet kokia kryptimi vėjo nešiojamą plunksnelę. Žmogaus asmenybės pasikeitimas taurių idealų linkme yra pats svarbiausias dabarties uždavinys. Mums reikia gilios tautinės dvasios ir tvirtų moralinių principų asmenybių, galinčių tobulinti save ir kitus. Tai lėtas ir ne iškart pastebimas procesas, bet jis neišvengiamas, siekiant pageidaujamų rezultatų. Į jį privalo įsijungti visos tautos sąmoningos intelektualinės jėgos: rašytojai, menininkai, žurnalistai, mokslo vyrai, pedagogai, partijų ir organizacijų veikėjai tiek Lietuvoje, tiek ir už jos ribų. Čia gali pasireikšti ir skautai bei ateitininkai. Kiekvienas turime stengtis veikti ir keisti. Visų bendras rūpestis — kelti Lietuvą į humanizmo ir amžinųjų vertybių suvokimo aukštesnį lygmenį, toliau stiprinant tautos dvasią bei siekiant aukštos dorovės. Tautos dvasia, kaip žinome, įkūnija įstatymų, valstybės institucijų, religijos, meno, tradicijų ir filosofijos vienybę. Tai plati dirva veiklai. Ypač didelį darbą galėtų atlikti vidurinės ir aukštosios mokyklos, formuodamos jauno žmogaus principus, moralę ir pasaulėžiūrą. Visų rūpestis, kad tautos dvasia apimtų kuo

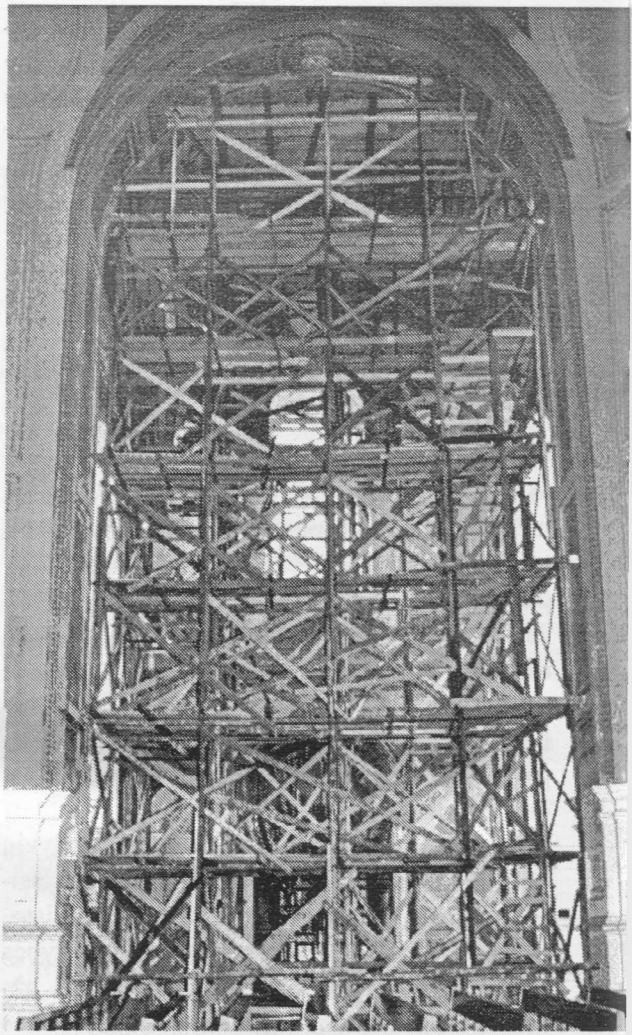

Pastoliai dešinėje navoje 1994 m.

daugiau žmonių, kad ji išsilietų į galingą veiklos upę, kurios krantai pasiektų kiekvieno žmogaus širdį. Visiems turi rūpėti tautinės raiškos būtinumas. Be tautinės raiškos sąsajų žmogiškoji individo kokybė nebus pilnavertė ir išliks pavojus mažiems ištirpti milžinų paūksmėje. Tačiau svarbu, teigiant save, neneigti ir kitų. Antraip iškils pavojus nusiristi į šovinistinio nacionalizmo prarają.

Į pagalbą pasitelkime krikščioniškosios orientacijos filosofiją, padedančią suvokti, kas yra laikina, kintama, o kas turi pastovią, amži-

ną vertę, ir kodėl būtina tarp visų žmonių tiesti didingus dieviškosios harmonijos tiltus.

Gyvenimas parodė, jog svarbiausias veiksnys, palaikant tautos dvasią, buvo tikėjimas. Pačiais tautai sunkiausiais ir kritiškiausiais momentais tikėjimo galia teikė žmonėms ištvermę, kantrybę, pasiaukojimą ir ištikimybę. Jo galia demonstravo nemirštančius kilnumo bei taurumo pavyzdžius. Jis sulaikė nuo išdavysčių ir kitų pragaištingų žingsnių. Tikėjimas ir dora itin susiję, nes dorovė iš esmės yra tikėjimo išdava. Ne be reikalo B. Černiūtė pastebi, kad „Tikėjimas — tai žmogaus būties įprasminimas" ir kad „Sugebėjimas pajusti Dievo buvimą duoda tvirtą pagrindą, ant kurio gali laikytis mūsų egzistencija". Tai ne tušti žodžiai, o gyvenimo tiesos. Tikėjimas buvo, yra ir liks tas stebuklingasis gyvybės vanduo, kuris stiprina ir gaivina. Žmonių prasimanyti stabai, pinigų režimas ar sudaiktėjimo trumparegystė dažnai užgožia Tikėjimo šaltinį — Dievą. Be Jo mūsų unikalusis Kryžių kalnas tebus tik Lietuvos krikščioniškosios kultūros pseudoiliustracija. O mums savąją kultūrą svarbu išlaikyti gyvybingą ir savitą, apsaugotą nuo mums svetimų šiandieninės civilizacijos apnašų. Džiugu, kai šiandien vis dažniau kultūros veikėjų lūpose viešai nuskamba žodžiai: „Dievas", „Viešpats", „Kūrėjas". Tie žodžiai drąsiai sugrįžta į tas vietas, iš kurių jie buvo negailestingai išguiti. Tai ženklas, atveriąs vartus vilčiai. Kiekvieno žmogaus dora suponuoja tautos dorą, nes, kokie esame patys, toks yra ir mūsų tautos likimas. „Tauta neša tokią naštą ar nelaimę, kokią užsitarnauja jos vaikai" (B. Zumeris). todėl už dorą privalome jausti atsakomybę kiekvienas, nes dora reguliuoja tautos likimo pusiausvyrą. Mūsų doros pagrindų pagrindas — dekalogo nuostatos. Jos — mūsų BUVIMO kraujas. Jų nepaisydami — nukraujuosime. O mūsų paskirtis yra ne beprasmė baigtis, o gyvenimas, siekiant džiaugsmo sau ir nešant jį kitiems. Visų Įstatymų Įstatymas — didysis Meilės įstatymas! Tai didingo paprastumo nuostata. Šv. Augustinas sakė: „Mylėk ir daryk ką nori". Jis žinojo, kad tikrai mylėdamas, negalėsi padaryti jokio nusikaltimo, tikrai mylėdamas, niekam nepadarysi jokios nuoskaudos. Kol ši nuostata neapsigyvens mūsų širdyse, tol konstatuosime sudėtingą ir šiurpą keliančią kriminogeninę būklę, tol neatmesime abortų legalizavimo problemos, tol tebekelsime kitas visuomeninio gyvenimo anomalijas.

O norėdami neatsilikti nuo modernios europinės kultūros, pirmiausiai turime išmokti paisyti elementarių etikos normų, kurias, labai gaila, mūsų žmonės nesidrovėdami pažeidinėja ir laužo. Kiek dar pasigendame pagarbos žmogui tiek viešose vietose, gatvėse, parduotuvėse, troleibusuose, autobusuose, stoviniuojant eilėse, tiek ir įstaigose, priimamuosiuose kabinetuose ir kitur. Nuo čia kaip tik ir turėtų prasidėti mūsų pirmieji žingsniai į dvasinį tautos prisikėlimą. Etika — tai tik doros atspindys. „Jeigu kokioje nors epochoje neatsiranda protų, pajėgiančių sužadinti etikos apmąstymų, smunka tos epochos dorovė ir jos sugebėjimas spręsti iškylančius uždavinius" (A. Šveiceris). Kai doros samprata taps žmogaus savastimi ir įgaus visuotinį pobūdį, tautos dvasinis prisikėlimas taps ne vizija, o tikrove, ir Lietuvos kelias link Šiaurės Atėnų žymiai sutrumpės. Jei doros nepaisysime ir jai liksime abejingi, mūsų ateities metraštis bus rašomas juodoje knygoje. O mes arba mūsų palikuonys neišvengiamai nuriedėsime nužmogėjimo nuokalne į pragaištingą lemtį ir sunykimą. Todėl dorą ugdykime bendromis, sutelktomis pastangomis. Tai būtinybė, kurią diktuoja istorinis momentas. Atiduodami šiam tikslui dalelę savęs, patys tapsime didesniais, nes, anot Hegelio, „Didis žmogus yra tas, kurio asmeniniai tikslai sutapa su istoriniu būtinumu".

Ir paliepkime ugniavietes auštančias
išsklaidyti visas po nakties,
kad vėjai, įerzinti grįžę,
neįpūstų iš naujo ugnies pražūties.

Meilė turi vis augti

CHIARA LUBICH

„To aš ir meldžiu, kad jūsų meilė labiau ir labiau gausėtų žinojimu ir visokiu išmanymu, kad jūs brangintumėte geresniuosius dalykus" (Pil 1,9).

Šv. Paulius, kreipdamasis į pilypiečius, labiausiai meldžia Viešpatį, kad jų meilė vis augtų. Visai aišku, kad jis mini tą meilę, kurią jis gavo iš Dievo krikšto metu. O toji meilė reikalauja vykdyti Kristaus mokymą, ypatingai mylint artimą.

Apaštalas prašo pilypiečiams šviesos ir žinojimo, kad jie galėtų pastebėti, kas kiekvienoje padėtyje yra geriausio ir ko Viešpats kaip tik iš jų ir nori, kad jie siektų.

Žinojimas, apie kurį apaštalas čia kalba, reiškia pagrindinių krikščioniško gyvenimo principų supratimą; Dievo valios, kuri yra išreikšta jo įsakymuose ir Jėzaus Bažnyčios tų įsakymų aiškinime bei mokyme, kaip pagal juos turime gyventi.

Krikščionims kiekvienos dienos gyvenime vis tenka susidurti su įvairiomis problemomis. Tos problemos gali būti asmeniškos, sutuoktinių ir šeimų gyvenimo, darbovietės, gėrybių naudojime, santykiuose su kitais. Kartais jos gali būti sudėtingos arba nepainios. Todėl mes ir galime suprasti, kodėl šv. Paulius tvirtina, jog krikščionio meilė turi būti Dievo žodžio apšviesta ir įkvėpta.

Kai apaštalas kalba apie supratimą, iš tikrųjų jis galvoja, jog reikia nuoširdaus dėmesio problemoms ir nutikimams tų žmonių, su kuriais tenka susidurti. Todėl mes galime suprasti, kodėl šv. Paulius tvirtina, jog krikščionių meilė visuomet turi būti konkreti, atidi, pilna išminties, pastabi, jautri, suprantanti, visuomet pasiruošusi ir taikiška, kuri yra pajėgi Dievo žodžio šviesoje suvokti ir spręsti, kas esamoje padėtyje yra geriausio ir verčiausio.

Kaip mes galėtumėm gyventi pagal čia mąstomus žodžius? Stengdamiesi mylėti artimą tokia nuoširdžia meile, kokios Viešpats iš mūsų nori. Nėra jokios abejonės, jog tokiai meilei reikia ypatingos malonės, kurios turime melsti Dievą, kaip šv. Paulius mums meldė. Bet tai yra taip pat ir asmeninis įsipareigojimas.

O kai mes jau esame apsisprendę tą atsakomybę prisiimti, tada norime daugiau žinoti apie Dievo žodį ir Bažnyčios mokymą. Mūsų meilė Kristui kaip tik to ir reikalauja. O tokia meilė visuomet nori geriau suprasti Kristaus ir Bažnyčios mokymą, kad galėtumėm vis tobuliau vykdyti tai, ko Dievas iš mūsų nori.

Be to, kai susidursime su įvairiais nutikimais, mūsų meilė artimui turės būti kantri, nuolanki, pasiruošusi, neprisirišusi prie savęs, nuoširdi. O tada ir tie nutikimai kaip tik parodys, kurį meilės aspektą tam momentui turėsime panaudoti.

Kai taip stengsimės daryti, mūsų meilė vis labiau bus panaši į tą, apie kurią šv. Paulius kalba. Tada turėsime aiškų supratimą, kaip turime mylėti artimą pagal Dievo norą.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

Pažangos ir pilnumos siekimas yra būdingas visatai ir žmogui

Kun. Petras Linkevičius

Šiuolaikinių mokslų raida sukristalizavo visuotinio dėsningo vystymosi pasaulėvaizdį. Šiandien fizika ir astronomija konstatuoja, jog materialusis pasaulis — fizinė gamta dėsningai evoliucionuoja į vis aukštesnes ir aukštesnes pakopas. Pozityvieji mokslai aiškiai nusigręžia nuo vadinamosios „atsitiktinumo" teorijos bei determinizmo. Einšteinas yra vaizdingai aptaręs planingai vykstančią kūrybą visatoje, sakydamas, jog Dievas kauliukais nežaidžia.

Visata — tai kosmogenezė, procesas ir istorija. Atradimas, kad žemė evoliucionuoja, jau neginčijamas faktas, tačiau šis atradimas jokiu būdu neleidžia daryti išvados, jog kosmoso evoliucija yra „pati save kurianti". Toks teigimas — tai akivaizdus sofizmas.

Marksas pasauliui ir gamtai priskiria tai, ką teologai monoteistai priskiria Dievui. Markso teiginiai nėra moksliški, nes joks mokslas mums negali tvirtinti, kad pasaulis egzistuoja pats iš savęs, nei kad evoliucija yra pati save sutvėrusi.

Žvelgiant į pasaulį jo genezės ir istorijos požiūriu, visiškai aišku, kad toji genezė ir evoliucija vyksta tam tikra kryptimi. Toji kryptis nėra atsitiktinė. Tiek kosminė evoliucija, tiek fizinė nesmunka žemyn nuo labiau sudėtingų prie mažiau sudėtingų. Kaip tik atvirkščiai, evoliucija aiškiai rodo kilimą nuo mažiau sudėtingų prie labiau sudėtingų, nuo negyvų prie gyvų ir sąmoningų būtybių.

Tačiau visata, palyginus ją su ląstele, yra labai paprasta. Vienų viena ląstelė yra nepalyginamai sudėtingesnė už visą Visatą.

Ląstelė — tai ištisas pasaulis. O vis dėlto ląstelė yra daug sudėtingesnė, negu pasaulis. Prie šios gyvos, tvinksinčios paslapties šiandien yra palinkusi ištisa armija biochemikų ir biologų, nes čia — šioje ląstelėje — vyksta vienas didžiausių žmogaus protu neaprėpiamų nuotykių. Gyvybės visatoje originalumą su savotiška nuostaba pabrėžia visi biologai ir mokslininkai biochemikai. Ląstelę jie palygina mažytei laboratorijai, kurioje paruošiamos įvairios substancijos, priešingos jos pačios sandarai ir jos perdirbimo įrankiams. M. Wintrebert savo veikale „Gyvybės problemos" rašo, kad ląstelė — tai modelis nuo pat gimimo tobulai organizuotos visuomenės, kurios nuostabūs evoliuciniai pasiekimai pabrėžia nepalyginamos išminties intervenciją. Toji išmintis, susidūrusi su aplinka, visuomet pasiekia pergalę. Gyvosios materijos protas nėra įgytas evoliucijos būdu, bet tai yra pirmykštė ir pagrindinė gyvybės savybė. Išmintis yra būdinga makromolekulės asimetriškos struktūros savybė.

Panašiai tvirtina ir tarybinis mokslininkas J. Oparinas savo knygoje „Gyvybės atsiradimas

žemėje". Pagal jį, tiksli koordinacija ir harmonija vyksta protoplazmoje tūkstančiuose reakcijų. Ir šių reakcijų serijos yra nukreiptos į tam tikrą vienintelį tikslą — į visos gyvosios sistemos savęs išsaugojimą ir savęs atstatymą. Joks teoretikas negali apsieiti be varomosios jėgos arba kuriančio faktoriaus, kuris tą evoliuciją vedė nuo neorganinės prie organinės materijos.

Biblija ir krikščioniškoji doktrina skelbia sukūrimo idėją. Šis sukūrimas iš esmės radikaliai skiriasi nuo žmonių gamybos. Žmogus jau naudojasi medžiaga ir mase, gamindamas daiktus. O sutvėrimo akto ypatybė yra ta, kad sutvėrimas vyksta ne iš kokios nors jau iš anksto esančios medžiagos.

Tejaras de Šardenas, kuris pripažintas kaip pasaulinio garso mokslininkas ir kartu filosofas, savo paleontologiniais tyrinėjimais įdėmiai skaitė istorinį Dievo darbą, jį dešifruodamas nuo pradžios iki mūsų dienų, ir tai įgalino jį įžvelgti tam tikrą kūrimo prasmę, bendrą orientaciją ir kryptį.

Amžių eigoje žmogui visuomet iškildavo klausimas: o kodėl ši materija gyva, kodėl žmogus egzistuoja. Ir kodėl gi Dievas, kuris yra tobulybė, pilnumas, sau pakankamas, o sukūrė šį pasaulį? Tai klausimas, už kurio griebiasi kiekvienas mąstantis žmogus. Daugelis religijų bei filosofijų amžių tėkmėje stengėsi atsakyti į šį klausimą, visaip iškreipdamos Dievo idėją. Jos nekreipė dėmesio į pagrindinį ir esminį Dievo būtybės bruožą, būtent, kad Dievas yra meilė. Katalikiškoji doktrina tai pabrėžė visais amžiais, nurodydama į Įsikūnijusio Dievo-Kristaus asmenį. Tai ir yra atsakymas į tą klausimą, būtent, kokia prasmė, koks tikslas, sumanymas tos kūrybos, kuri vyksta ir tęsiasi net ir šiuo metu.

Šis Dievo sukurtas pasaulis yra paskirtas mums toliau vystyti ir kurti. Mūsų paskirtis — tęsti Dievo pradėtąją kūrybą ta prasme, kad viskas būtų nukreipta į vieną tikslą. Tad nevalia to pasaulio niekinti, nes ir Kristus jo neniekino, o priėmė jį tokį, kokį gimdamas rado. Šį pasaulį reikia pratęsti, sąmoninga veikla vis perkeliant į aukštesnę būseną, jį sublimuojant.

Ortodoksinė krikščioniškoji teologija atskleidžia, kad žmogus gali bendradarbiauti su Kūrėjo jam duota dovana — būtimi. Žmogus — tai gyvas kūnas, o gyvas kūnas — tai gyva siela. Siela yra organizuoto kūno esmė. Žmogus yra būtis: jeigu jau jis yra būtis ir jeigu pats negali savo buvimo išaiškinti, tai tuo pačiu įrodo, kad kažko trūksta, kad jis priklauso nuo kitos Būties, aukštesnės už jį patį. Kadangi žmogaus būtis yra jau gauta dieviškojoje kūryboje, šioje kūryboje jis gali tik bendradarbiauti. Atrodo, kad pagrindinis ir didžiausias Tejaro de Šardeno nuopelnas, kad jis pabandė įžvelgti, kokia yra Dievo kūrybinio sumanymo, kūrybinės idėjos imanentinė intencija.

Kūrimo problema yra protu suvokiama tik tada, kai pradedama suprasti, kas yra dieviškoji Meilė, dieviškoji „agapė". Kūryba kaip tik ir veda prie dieviškosios Meilės. Klausimą, kaip gali būti, kad Dievas ne perkeltine ir ne metaforine prasme žmones kuria „pagal savo paveikslą ir panašumą", yra iškėlęs ir meistriškai išnagrinėjęs Morisas Blondelis savo trilogijoje „Mintis, Būtis ir Veikla". Šios knygos pagrindu jis pasirinko šv. Tomo Akviniečio tezes.

Blondelis, kaip ir šv. Tomas, su susižavėjimu kalba apie tą galią, kuri suteikė žemiškoms būtybėms tokį orumą būti „Dievo bendradarbiais" (šv. Paulius). Štai čia ir yra pagrindinė metafizikos problema. Ši bendradarbiavimo sąvoka yra pagrindinė krikščioniškosios metafizikos sąvoka, nes ji tik viena išsaugo sukurtosios būtybės kilnumą ir vertę.

Kai marksistinis ateizmas visokiais būdais mėgina gelbėti žmogaus orumą, tai mano, kad išgelbės tą orumą, fiktyviai panaikindamas tą Būtį, kuri sutvėrusi pasaulį ir žmogų. Tokios pastangos yra visiškai naivios. Antra vertus, marksistinis ateizmas mielai atsisakytų tos dieviškosios dovanos — laisvės už lėkštę lęšienės šiokios tokios prabangos labui, už galimybę gerai įsikurti „Egipto nelaisvės namuose..."

Dievas labiau vertina žmogų, negu žmogus dažnai pats save vertina ir negu iš tiesų jis yra vertas. Kaip Dievas išvadavo savo tautą iš Egipto nelaisvės ir, nepaisydamas jos spyriojimosi, jos skundų, ją vedė per dykumą, kad taptų laisva. Taip neretai ir žmogus tartum atsiduria dykumoje, kai mėgina pasilikti nelaisvės pančiuose, savo žemiškos prigimties varžtuose.

Sukūrimas — tai dovana būtybei. Kūrimo aktas tęsiasi, sukurtąją būtybę Dievas palaiko, tačiau iš jos neatima nepriklausomybės. Dieviškosios kūrybos aktas pačioje žmogaus būtybėje yra imanentiškas: ir jos veikloje, ir net mąstysenoje. Tai ypač pabrėžė šv. Tomas Akvinietis. Jis laikėsi pažiūros, kad Kūrėjas veikliai gyvena pačioje sukurtoje būtyje, palaikydamas sutvertos būtybės nepriklausomybę ir jai būdingą tvermę. Jeigu monoteistinė teologija išlaisvino protą ir įgalino atlikti pozityvų mokslinį darbą kosmologijoje, tai ir atvirkščiai — pozityvieji mokslai išlaisvino protą, padėdami jam atskleisti monoteizmą.

Pozityvieji mokslai atlieka pamažu vykstančią, bet neišvengiamą įvairių panteizmo formų redukciją ir likvidavimą. Juk panteizmas — tai ne kas kita, kaip bendriausia ir paprasčiausia stabmeldystės forma, kosmologinė stabmeldystė, kurios nelaisvėje šiandien tūno ir marksistinis ateizmas. Pats Dievas — dieviškoji vienybė trijuose asmenyse yra aukščiau už šį pasaulį. Dieviškoji asmenybė pasaulį palaiko ir tobulina, jį vesdama į aukštesnes formas per evoliuciją. Ir Dievas anaiptol nėra tapatus pasauliui.

Šiame pasaulyje, kuris ribotas ir neatbaigtas, kūrybinį žmogaus potencialą nuolat lydi vis didėjantis skausmas dėl jo ribotumo. Savąją tobulybę žmogus turi nuolat ginti nuo žemesniojo būties laipsnio, kuris stengiasi žmogų nusmukdyti savo žemumon. Tad žmogus turi visą laiką kovoti, kad neatkristų į tą žemesnį būties laipsnį, kas ir sudaro kančios pagrindą. Žmogui tobulėjant, gilėja ir jo skausmas, jo kančia, nes jis vis labiau ir labiau jaučia savo priklausomybę nuo žemesnės būties.

Konkrečiai ši priklausomybė — tai „dvasios ir kūno įtampa" — tai du žmogaus esmės sandai. Žmogus yra substanciali jų abiejų vienybė. Kūnu žmogus priklauso nuo gamtinės būties dėsnių, o dvasia iškyla virš jų į laisvės rangą. Nuo pat savo sutvėrimo žmogus jautė neribotus troškimus aukštesniam gyvenimui, tačiau nors žmogus buvo apdovanotas tuo, ko neturi visi žemesni už jį gyvūnai, būtent protu ir sąžine — t.y. intuicija, kad jis priklauso nuo savo Kūrėjo, amžių prieblandoje jis nesugebėjo pats pakilti iš savo instinktų vergijos.

Aukštesnė dvasinė pakopa, kurioje jis pasijunta jau nebe Dievo „vergu", o vaiku, turėjo jam ateiti iš aukščiau, iš paties šaltinio, iš jo gyvybės versmės.

Tie pirmieji kūrybos stadijoje netvarkingi elementai siekė susivienyti evoliucijos eigoje. Tai anaiptol ne kokios nors „sudaužytos skeveldros" dėl įvykusios kažkokios nelaimės. Ir tie elementai, tai ne kokia „antrinė atlieka". Paprasčiausiai tai yra dulkės. Ir mums visa ta evoliucijoje atsirandanti tvarka yra reikalinga tam, kad patys prisidėtume prie tos kūrybos. Tai esminė ir pozityvi absoliučios pažangos sąlyga.

Dievas, sukūręs žmonių giminę, įdiegė jai troškulį Jo ieškoti. Tuo būdu žmogus yra dieviškas. Jeigu žmogus vertas siekti ir pasiekti dieviškojo gyvenimo kilnumo, tai tik ne pasyviai, bet aktyviai ir kūrybiškai. Netobulumas, blogis yra persunkęs ir istorinį, ir bendruomeninį gyvenimą. Todėl žmogus pats vienas ir nėra pajėgus su juo kovoti ir jį nugalėti. Štai kodėl mūsų gyvenimas šaukiasi kitos — aukštesnės būties, aukštesnės galybės.

Blogis — tai žemesniosios būties pastangos apvaldyti ir pavergti mūsų aukštesniąją būtį, ją nutraukti į savo sferą. Tačiau skausmas ir mirtis — yra neišvengiami kosminiai dalykai, kurie, Dievui padedant, gali tapti puikiausiomis priemonėmis išsivystyti dvasinei harmonijai. Kūrėjui nei skausmas, nei mirtis nėra negatyvūs dalykai. Jie padeda pasiekti asmenybės pilnatvę.

JAUNIMAS

KONGRESINIAI VAIZDELIAI

Antanas Saulaitis, SJ

VIII-asis Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas 1994 m. liepos mėn. subūrė per 150 lietuvių kilmės jaunimo iš dvidešimties šalių. Pirmąjį kartą nuo I PLJK 1996 metais šio įvykio pradžia ir pusė programos vyko toje žemėje, apie kurią visuomet buvo kalbama ir svajojama. Prie už Lietuvos gyvenančiųjų prisidėjo dešimt Rytų Europos šalių atstovų, dauguma pirmą kartą tokioje bendrijoje.

Vyresnio amžiaus palydovas, kiek jam berūpėtų jaunimo reikalai, lieka stebėtoju.

VIENAS SAVŲJŲ

Dvasine prasme kongresas prasidėjo birželio 26, kai Vilniaus arkivyskupas Audrys Bačkis kunigu įšventino losangelietį Gintarą Grušą, buvusį pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos pirmininką, lietuvių kilmės jaunimui visose šalyse gerai pažįstamą, o Lietuvoje žinomą dėl tarnybos Popiežiaus viešnagės Lietuvoje rengimo komitete praėjusiais metais.

Jeigu dalyvius labiausiai sujaudina naujojo kunigo palaiminimas savo tėvams, tai išskirtinai šventimų bei pirmųjų šv. Mišių apeigas išgyvena jauni žmonės, savo bendrą, buvusį vadovą ir bičiulį palydėdami kelionėje į kunigišką tarnybą, platesnę už jų reikalus ir, kaip arkivyskupo katedroje sakyta, skirtą Lietuvai. Altoriaus dešinėje lyg arčiau vienas kito būrelyje stovi, apimti moderniais laikais kunigystės ir asmens ryžto slėpinio, išryškėsiančio mįslinga ir neapibrėžta tarnyba šalyje, iš priespaudos pereinančioje į sudėtingą ir dar nepatirtą pasaulį.

ATSIVĖRĘS DANGUS

Dainų šventės „Tėviškės pastogės" šokėjai — už Lietuvos gyvenančių ansambliai — jau beįžengią į Vilniaus Žalgirio stadioną savo programos daliai, kai iš tamsaus debesies prapliumpa lietus, nutaikytas baigtis, kai septynių šalių jaunimas, uždavinį atlikęs, traukiasi nuo permirkusio žolyno į aikštės pakraštį ir angas.

„Labai gražiai šokate, — taria žiūrovas, — ir visiškai peršlapote". „Taip, sušlapome, — atsako šokėjas, — bet parodėme, kad esame drąsūs".

Kodėl užsienio jaunimui tektų savo prosenių žemėje šiandien drąsiems būti?

PRIE ŠVIESOS

Ruošos komiteto nariai, atskirai dirbę JAV bei Anglijoje, atskirai Lietuvoje, nusprendė kongreso registracijos ir pradžios išvakarėse susitelkti. Dvidešimt du ratelyje Šv. Kazimiero bažnyčios zakristijoje išdėstė savo nuotaikas bei viltis, kai ilgiau negu metus trukusi ruoša pagaliau virsta dar nežinomos sėkmės tikrove.

Vėlų vakarą didžiulėje istorinėje bažnyčioje tešviečia žvakės – ir kelių žemynų viltys, susėdu-

---

Žmogus iki Kristaus nesugebėjo savęs peržengti ir būti pakeltas aukštyn — sudievintas. Ši pagalba — peržengti šią būseną — žmogui atėjo iš Kristaus. Kristus kitaip ir negalėjo žmogui padėti, kaip tik meilės kaina. Štai kodėl Jo sukurta bendruomenė — Bažnyčia nuo pat pradžių skelbia tarpusavio meilę. Dievo meilė, apsireikšdama žmonijai Kristaus atėjimu, yra ženklas, kad „kas nemyli savo brolio, tas nėra iš Dievo" (1 Jn 3,10).

sios ratu prie altoriaus, ant kurio savo pastangas sutelkia visų žmonių Tėvo akivaizdoje.

VIEŠBUČIO DVASIA

Atidarymo vaišės — „Lietuvos" viešbutyje, tebekvepiančiu sovietine savo būkle net ir tiems, kurie anksčiau čia neviešėjo: kaip sekiojo, ir tikrino, ir klausėsi tų visų tūkstančių, norėjusių tik tėvų žemę ir artimuosius aplankyti. Regis, čia atšvęsime lietuviškąjį bendrumą nuoširdžiai, jaunatviškai, ir išnyks pakampių šešėliai, to baisaus sapno likučiai, engę ištisas kartas.

KATEDROJE

Nuo Aušros Vartų ligi katedros vėliavų ir jaunuolių eisena į pamaldas, kurias patys ruošė ir kuriomis norėjo išreikšti daugiau, negu apeigos pajėgtų sutelkti: norėta, kad kiekvienos šalies atstovė ar atstovas iš susirinkusių tarpo atneštų žvakę į šviesyčių ratą priešais šimtametį altorių, kol dvidešimt mirgesių liudytų bendrą maldą ir mintis.

ŠV. KAZIMIERO GATVELĖJE

Viena diena skirta susipažinti su Lietuvos respublikos seimo bei valdžios pareigūnais. Antroji — su jaunimo organizacijomis bei sąjūdžiais. Trečioji pavadinta „labdaros diena".

Ties Nr. 3 senoviškų rūmų vartais, turbūt įskaitytais į mėgstamą dainą „Vilniuj buvo žali vartai", liaudiškas melodijas groja išskirtinių asmenų orkestrėlis, uolaus nuoširdumo gaida peršokęs tarpą tarp Lietuvos ir išeivijos vienu rūpesčiu Evangelijos „mažaisiais", nes tautos ir valstybės didybė matuojama laikysena jos silpniausiųjų atžvilgiu.

TYLIŲJŲ AŠAROS

Kurčių bei nebylių draugijos salėje viena po kitos labdaros vienetai apibūdina savo tikslus, veiklą, poreikius: luošųjų, našlaičių globos, aklųjų... o jaunieji dalyviai klausosi, tirdami, kur ir kaip savo norus Lietuvai padėti įgyvendinti galėtų.

Širdį rėžia įprastinis sovietinis žodis „nepilnavertčiai", taikytas ligos, nelaimės, paveldėjimo pasekmių paveiktiesiems žmonėms — žmonėms, kaip mes visi. Iš žodinės kalbos į nebylių rankų

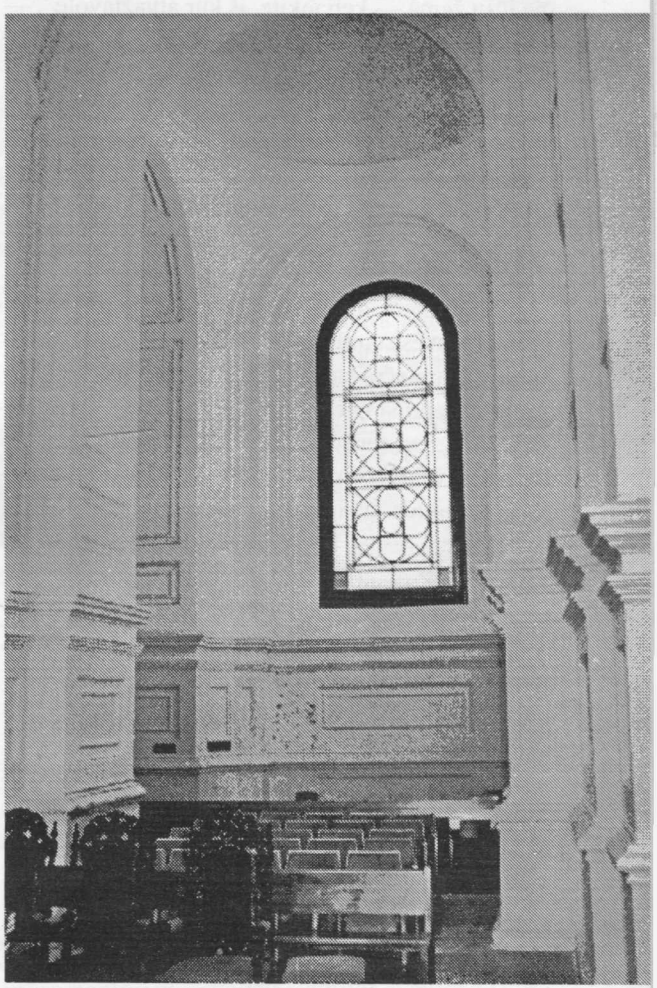

Atstatyta nava dešinėje pusėje 1994 m.

kalbą vertėjaujantieji tyliomis ašaromis palydi kalbėtojo pasakojimus, kaip šių žmonių „nepilnavertiškumas" atsiliepė jos keliolikmetės dukrelės ir visos šeimos gyvenime, o rankų judesių besiklausantieji rūpesčio veidais glaudžiasi prie motinos.

PARDUOTUVĖS PREKĖS

Trečios kartos, tautiškai mišrių šeimų Kolumbijos jaunuoliai senamiestyje dairosi po liaudies meno bei kitų lietuviškų išdirbinių krautuvę, ieškodami ko atmintino namie paliktiesiems ir sau. Šnekučiuodami ir tardamiesi pirštais rodo, kainas apskaičiuoja, žavisi tai vienu, tai kitu daikteliu.

„Ką jūs čia veikiate, ko jums čia reikia? Čia ne jūsų žemė — keliaukite, iš kur atvažiavote", — sveikina Lietuvos lietuvė tuos, kurių dar seneliai svajojo Lietuvą dar kartą išvysti.

Įstaigos pardavėja sumišusiems jaunuoliams į rankas įspaudžia, į krepšelius sukiša nemokamai visą krūvą rankdarbėlių, nes šie iš taip toli ir prosenių šviesa žibančiom akim priešais ją stovi.

VAIKAMS LIETUVOS

Iš Vilniaus autobusais į Kauną, iš už muziejaus į Laisvės statulos aikštelę. Ratu su šalių vėliavomis, kauniečių supami, jauni žmonės iš visų žemynų. Sveikina miesto pareigūnai, visų vardu žodį taria kongresą ruošusios Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos valdybos pirmininkas, gerai jaučiąs uždavinį iš tokios įvairovės supinti stangrų audinį, apjuosiantį visus, kuriems ši vieta brangi ir šie žmonės savi.

Ilgais žvilgsniais lydimi lėti žingsniai ir vainikas ligi Nežinomojo kareivo kapo, kuriame guli, kas galėtų laisvai pražydėti.

ĮGULOS BAŽNYČIOJE

Arčiau altoriaus kongreso dalyviai, o Įgulos bažnyčioje minia, didingas choras, sudėtingos apeigos, gėlių gėlės. Taip ryškiai matosi, kokia maža tautos dalis tie, kurie iš toli atkeliavo, kuriuos, tik rūpestingai ratu žvelgdamas, tarp veidų surasi.

PANEMUNĖ

Stačiais, ankštais laiptais į Gelgaudų pilies bokštą, vienas kito kantriai laukdami tarp čerpių žvelgia į tolumą, kurios gausūs foto aparatai nuotraukomis išsemti nepajėgia, nei tų praeities balsų, kurie pilyse, piliakalniuose aidėjo ir, regis, tarp griuvėsių prabilti laukia.

SERBENČULA OGĖLA

Autobusai palei Nemuną, piliakalnius — į Raudondvarį. Langai per maži, greitis per skubus pasisavinti saulėtos dienos vaizdus, įsivaizduoti šimtmečių įvykius, kovas, nelaimes ir laimėjimus ligi šios dienos. Tiek daug iš tėvų, senelių, lituanistinėse mokyklėlėse ir iš knygų girdėta — kad tik vaizduotėje įrėžti vaizdai tikrove taptų, įsilietų į žemę po kojomis, po lekiančio autobuso ratais.

Pasitinka suaugę, jaunimas, vaikai, aprodo savo Raudondvarį būreliais, uoliai į lankytojų klausimus atsakydami, o dažniau tik stebėdami ir žiūrėdami. Nusiveda visus pilies požemyje savo pačių paruoštu serbentų gėrimu pavaišinti, išspaudę iš jaunų širdžių tai, ko atvykėliai labiausiai trokšta.

KURŠIŲ MARIOS

Jau vėlyvas vakaras, kai keltas tuos 300 metrų savo krovinį plukdo, o nuvargę keliautojai prie laivo atramų prisispaudę žvelgia į neįprastai šviesaus šiaurės naktų dangaus gaisus. Ne pirmas jų gyvenime keltas, ne pirma per vandenis kelionė, ne pirma ilga diena, naktis. Tik pirmykštė ši visa kelionė, tik kažkas gilaus taip norėtų išsiveržti ir savo aidą išgirsti.

AUKŠTOJOJE KOPOJE

„Užlipau į kopą pats vienas, — pasakoja kalifornietis, — apsidairiau per kopas, į Marias, į Baltijos jūrą, į smėlį, miškus, į debesis ir dangų. Ir iš vidaus, visu balsu išskėtęs rankas sušukau: ‚Lietuva, Lietuva, tegyvuoja visada' ".

PRIE STALO

Juodkrantės viešbučio valgykloje nejučiomis kongreso dalyvių pinamas stebuklas, kai skirtingų kultūrų, kelintos kartos lietuvių kilmės jauni žmonės linksmai įspūdžiais dalijasi, tariasi, suartėja šiai dienai ir rytojui.

RYTŲ EUROPA

„Jūs, pastebime, daugiausia kongrese bendraujate su Rytų Europos atstovais", — sako spaudos pašnekovas palydovui, nejučiomis dėmesį skyrusiam tiems ir toms, kurie mūsų tarpe brangiai nauji. Nevykęs tas žodis „Rytų Europa", kurion patogiu žodžiu įskaitoma Punsko šalis, kurios gyventojai niekur neišėjo iš etnografinės ir istorinės Lietuvos, iš Karaliaučiaus žemių į Lietuvos vakarus, ir Sibiro, Uzbekijos jaunuoliai iš Azijos. Prieš kongresą dukart Lietuvoje susitiko jam ruoštis ir įsijausti į progą drauge su „vakariečiais" iš šiaurės ir pietų savo ateitį drauge planuoti.

Kaip nuostabu, kai šių dešimties šalių pranešimuose girdime tą patį, ką per visus kongresus girdėjome — kiek svarbi šeima, kaip nelengva su

kalba (kai kurie per vertėjus kalbėjo), kaip lietuvių kalbą iš žodyno išmoko ir nedrąsiai kalba, kaip trūksta patalpų, priemonių, lėšų ir reikia dvasininkų patarnavimo, kaip vadovai iš tų pačių išauga ir tais pačiais rūpesčiais kitų labui serga.

PAKRANTĖS MINTYS

Taip laukta susitelkimo diena visų tų dienų Lietuvoje įspūdis lyg pintinėn surinkti! Pirma po vieną tyliai senos žvejų trobos sodelyje, paskui po keturis dalytis, vėliau marių krantinėje giedoti iš toli atsivežtos dainelės „Pajūry, pajūry smėlio krantas banguoja... o šalie mylima, kada tave pamatysiu?"

„Mus taip nuoširdžiai priėmė. Kai mes bendraujame, atiduodame, kas lieka, o jie mums atidavė viską", — aiškina vienas. Kita: „Visą laiką jaučiau lyg į mus kaip į rodinius, keistenybes žiūri — o mums čia taip jauku ir sava".

Ramiu balsu skaitomi Evangelijos žodžiai ramios pakrantės bangų glostymu sulieja kelių savaičių išgyvenimus į vieną nuojautą jungtis ir stengtis.

PAKOPOS

Penkiose stotelėse nuo kranto ligi kopose raguvos sustojame, prie kiekvienos kviečiami mąstyti ir melstis — už jaunimą, už šeimas, už Lietuvą... kol Mišioms pušyne sustoję atsikvėpiame žodžiais ir Žodžiu, dalijamės duona, Taure, ir antrąjį kartą palenktomis galvomis einame naujo kunigo palaiminimo, siunčiančio mus ateities uždaviniui, kurio artumą taip jaučiame.

MŪSŲ KRYŽIAI

Ne vienam Kryžių kalnas — visos viešnagės prasmės viršūnė. Šv. Petro ir Povilo klebonas paaiškina kalno kilmę popiežiui statytos pastogės prieglobstyje, ir skubėdami žengia artyn ir aukštyn paliesti visa tai, kas maldingai sudėta ir neišpasakytai sakoma.

Kanados jaunimas — prie tos šalies vėliavos klevo lapeliu papuošto kryžiaus, pagaminto Lietuvos giminių, nešamo trečios kartos rankų į kryžių mišką jų širdyse brėsti ir augti.

ŠIAULIAI

Pedagoginio instituto kiemelyje bendra tapyba, nedrąsūs liaudies rateliai, dainos, pokalbiai, vaišės po pėsčiomis apvaikščiotų miesto įdomybių. Jaunimas — toks pat ir tiek skirtingas, mintys — tos pačios ir dar neišsakytos.

Į VAKARUS

Po stovykliškesnės programos Juodkrantėje — kongreso pirmosios dalies Lietuvoje — paskutiniosios apeigos, padėkos, bendra nuotrauka — taip, būtinai prie Baltijos jūros ligi pat saulėlydžio akimirkos, kai ryškūs spinduliai jungia kopos atkriaušėje stovinčius su tolimu užjūriu, iš kurio atskridome, į kurį grįšime nebe tie.

SVARBI NUOTRAUKA

Autobusai stena ir skuba per laukus, miestelius, miškus į Vilniaus aerouostą. Rodos, viskas atlikta, kas numatyta, visa surašyta atmintim ir nuotraukose įamžinta. Tik dar trūksta, autobusui pakelėj sustojus, nueiti prie karvytės ir savo močiutės, senelio kaimo atmintyje nusifotografuoti.

ŽEMUOGIŲ KALNAS

Lietuvos lėktuvu — į Londoną, autobusais į PLJK studijų dienų vietovę, St. Mary's kolegiją priemiestyje, kur lygiai prieš 15 metų IV-ajame kongrese trys keturi šimtai stovykline programa per savaitę surengė lietuviškas vestuves, įnešusias mūsų papročius į daugelį išeivijos santuokų švenčių.

Liko ir žymė Strawberry Hill katalikiškosios mokyklos koplyčioje anais laikais padovanotas lietuviškas padėkos kryželis, kurį ant šios šventės altoriaus padėjome.

FUTBOLO ŽAIDIMAS

Studijų dienos — PLJK seimas su kraštų pranešimais, paskaitomis bei pokalbiais, svarstytinais klausimais, nuosprendžiais, planais, PLJS valdybos rinkimais, ateinančiojo kongreso laiku bei vieta. Daug valandų visumos, komisijų, kraštų, žymenų posėdžiuose.

Pertraukos, laisvalaikio metu — futbolo žaidimas. Iš tuzino lakstančių, sušilusių studentų bei jaunų suaugusių — nėra dviejų iš tos pačios šalies.

Kas beįspirtų kamuolį pro vartus, šias žaidynes laimime visi.

SENOJOJE PILYJE

Ekskursijos diena. Universitetinis Oksfordas, Šekspyro Stratfordas, tūkstantmetė Warwicko pilis, piliakalniu pradėta Auolės laikais. Kiemo žolyne susėdę vaišinasi, klausosi viduramžiškai apsirengusių čiabuvių muzikos, apžiūri pilį, prie vaško skulptūrose įamžintos įgulos ir gyventojų fotografuojasi, kol pilies gilumoje, kunigaikščių menėje, kaip senovės lietuviai, pirštais vakarieniauja.

Jei britai patarnautojai mano sužavėsią savomis dainomis, neatsilieka ir kitos žemės piliečių ainiai, balsus, mintis ir veiklą pindami savo dainų mūrams statyti.

GIMNAZIJA

Pasitarimai įvairiais būreliais, uždaviniais, darbais — ir Vasario 16 gimnazijos mokinių iš septynių šalių, norinčių ją išgyventi leisti ir ateities moksleiviams. Jau Pietų Amerikoje vykusiame kongrese prieš beveik ketverius metus du penktadaliai visų šalių atstovų tame židinyje bent metus mokėsi, suaugo į bendriją, kurios tinklas įneša sklandesnį bendravimą, taiklų tarimąsi, bendrą nuotaiką čia, kur galėtų vyrauti tik skirtybės.

NAUJOJI VALDYBA

Kas imsis ryžto namo sugrįžusius laiškais, faksais, žemynų pasitarimais, studijų dienomis toliau burti, skatinti, derinti? Gi treji metai iki ateinančio kongreso JAV-se jaunų žmonių gyvenime ilgi, užimti, painūs. Svarsto ir Kanada, ir Anglija, kol jaunimo seimas savo balsus skiria argentinietėms, žadančioms su Vokietijos, Anglijos, Š. Amerikos pasiskirstyta talka uždavinio imtis.

ŠVIESUS DARBO RATAS

Susitelkimo vakarą žvakučių eisena iš posėdžių salės į koplyčią savoms maldoms, giesmėms, skaitymams, padėkai už visa, kas įvyko ir kas bus. Giliai tikintys, mažai bažnyčioje dalyvaujantys, keblius klausimus ar abejones savo širdyje nešiojantys.

Rodos, taip ir turėtų baigtis — užpūsti rankose laikomas žvakes ir išsiskirstyti. Tačiau išgirdo, pajuto dar kažką — šviesų grandinėle sugrįžę į savo seimo salę, sustoja ratu, susiima rankomis ir kaip šimtus stovyklų, suvažiavimų, studijų dienų vakarus baigia giesme „Kaip grįžtančius namo paukščius parveski, Viešpatie, ir mus į žemę mūs tėvų".

LIETUVIŲ SODYBOJE

Didžioje palapinėje iškilminga puota, padėkos rengėjams, atstovams, sveikinimai, pažymėjimai, atsisveikinimai. Angliškas rūkas trijų savaičių nuovargį, įspūdžius ir išsiskyrimo nuotaikas spaudžia, kai nejučiomis drėgna pieva būreliais prie pamiškėje degančio laužo, primenančio visus tuos laužus, lauželius, kurie namų židinyje, stovyklose, iškylose jungė ir šildė visa tai, ką seneliai, tėveliai prispaudę prie savęs išsinešė, kad ilgai gyventume.

AEROUOSTE

Ankstyvą rytą susikrovę visa, ką turime, traukiame į Londono aerouostą ir namus, susirūpinę paspėti, dokumentus bei bilietus parankiui turėti, nepažįstamoje vietoje skrydžius susirasti ir namo lėkti.

Tik dar, dar kartą atsisveikinti. Tik dar kartą žvilgsnius, veidus įsirašyti, dar kartą pasitikrinti, kad gerai spręsta, gerai nutarta, kad tolumų skiriami drauge veiks ir dirbs ir stengsis, kad tikrai apsimoka, verta, kad tai nežus ir nežuvę gyvuosime.

Koks buvo tas paskutinis žodis, kurį lūpos tyliai tyliai tarė?

★ ★ ★★ ★ ★★ ★ ★

ŠEIMA — MEILĖS MOKYKLA

Neringa Armonaitė
(Jaunimo grupėje premijuotas rašinys)

Šeima — maža visuomenės dalelytė, kurioje bręsta ir formuojasi žmogus. Ji atsakinga už kiekvieno šeimos nario dvasines savybes, pasaulėžiūrą. Nuo šeimos, joje susidariusios atmosferos, nuo vaikystės diegiamos gėrio sampratos priklauso, kokį požiūrį į gyvenimą susidaręs žmogus išeis į

savarankišką gyvenimo kelią. Žmogus, šeimoje nesuradęs meilės, neišsiugdęs užuojautos kenčiančiam, atlaidumo nusikaltusiam, kantrybės ir tvirtos valios, niekuomet nesugebės jausti meilės aplinkiniams, o gyvenimas jį baus už klaidas. Neišmokęs gerbti ir mylėti to, kas sukurta Dievo ir žmonių, jis blaškysis gyvenimo labirinte kaip lapas, draskomas vėjo. Gerai paanalizavus, bus nesunku suvokti, kad daugelio klaidų kaltininkas — šeima. Ji privalėjo padėti savo nariui suprasti ir įsisavinti tai, kas bus reikalinga gyvenimui. Šiurkštų, despotišką, nekultūringą, veidmainį, savanaudį ir svetimoms kančioms abejingą žmogų atstums visuomenė, nusigręš aplinkiniai. Jei žmogus neišmokęs mylėti ir gerbti kitus žmones nuo mažų dienų, neišsiugdęs šio sudėtingo ir kartu tokio paprasto jausmo, padedant šeimai, tai ilgainiui darosi vis sunkiau išmokti. Mažas vaikas, matydamas, kaip elgiasi jo tėvai, tarytum užfiksuoja kiekvieną poelgio smulkmeną. Todėl labai svarbu, kad tėvai jam rodytų tik tinkamą ir dorą pavyzdį, dėl kurio vėliau netektų gailėtis. Mažas žmogutis, nė pats nenutuokdamas, mėgdžioja suaugusiųjį, stengiasi būti į jį panašus. Dažniausiai vaiko autoritetingu pavyzdžiu tampa artimiausi jį supantys žmonės — tėvai.

Jei tėvų kalboje figūruoja keiksmažodžiai, tai jie greit papildys ir mažylio žodyną. „Egzotiški" žodžiai vaikui suteiks net kažkokį paslaptingą džiaugsmą, nes jis tų žodžių reikšmės nesupranta, bet juos vartoja savo kalboje, kaip suaugusieji. Prie blogio ir melo psichiškai nesubrendusį žmogų pripratinti lengva. Prie gėrio — sunkiau. Vaikui daug lengviau kovoti su ydomis, atskirti tiesą nuo melo, gėrį nuo blogio, jei jis skatinamas šeimos narių. Pagyrimas, kad neužmiršo padėkoti už dovanotą skanėstą ar nuoširdi padėka už atliktą darbelį gali tiek daug. Juk prieš blogį kovojama tik meilės ginklu. Kiek daug gali keli šilti žodžiai, ištarti jaukioje šeimos atmosferoje! Užaugęs vaikas dažniausiai atsilygina tuo pačiu. Daug gero padaro šeima visuomenei ir pačiam vaikui, mokydama taurumo ir gerumo. Vaikutis, skatinamas pasukti šia linkme, niekuomet nelaužys medelio, nenuskriaus bejėgio gyvūno ar paukštelio, nenaudos smurto prieš silpnesniuosius, jei bus laiku išaiškinta, kad jiems skauda ne mažiau, kaip vaikui stipriai užsigavus. Meilę ir pagarbą vyresnio amžiaus žmonėms tėvai įskiepija savo atžalai, parodydami švelnius jausmus vaiko seneliams, suteikdami jiems visapusišką pagalbą. Kokius dvasios lobius vaikas paveldės ir įgis — priklauso nuo šeimos. Tik tėvai savo meile gali juos perduoti vaikams.

Labai yra svarbu, kai nėra iš ko mokytis meilės, supratimo, užuojautos ir visų kitų kilnių jausmų. Nėra prie ko prisiglausti, pajusti tėvelių artumą, jų rūpestį ir nepakeičiamą, labai reikalingą meilę. Taip atsitinka, kai tėvai palieka vaikus internatuose ir vaikų namuose.

Tėvų išsižadėti mažyliai neturi šeimos ir tėvų, kurių pėdomis galėtų sekti. Jiems sunkiau surasti pasaulyje savo vietą. Nejautę tėvų meilės ir globos, dažnai būna egoistai, savanaudžiai, kerštingi. Juos to išmoko pati lemtis ir atskyrimas nuo šeimos — tikrosios gyvenimo mokyklos. Beglobiai vaikai anksti pastebi neteisybę, patiria skriaudų, susiduria su nusivylimu ir visąlaik kenčia toje tuštumoje, kurią turėjo užpildyti tėvų meilė. Negavę suprasti, kas yra ir ką gali tikra šeima, nusivylę gyvenimu, suaugę jie dažniausiai pasuka tuo pačiu slidžiu keliu, kaip jų išsižadėję tėvai, kartais net išmindami dar platesnius šunkelius. Šeimos nepalaikomam žmogui sunku tarp kelių kelelių ir vingrių takų nepaklysti, surasti tikrąjį vieškelį, kuriuo galėtų drąsiai žengti, nebijant pavojų ir negandų. Vaikas, augantis nepilnavertėje šeimoje, nejaučia abipusės, tikros tėvų meilės. Gerai dar, jei jaučia nors vieno iš jų teigiamą įtaką. Matyt, to neužtenka, nes, kaip rodo statistika, visuomet daugiau nusikaltėlių, augusių nepilnavertėse šeimose. Labai svarbu mylėti savo šeimą — mažąją visuomenę ir būti jos mylimam. Tuomet, kai kiekvienas šeimos narys gali pasitikėti kitais, drąsiai ieškoti paramos, pagalbos ir užuovėjos nuo negandų, galima sakyti, kad tokio žmogaus šeima yra tikroji meilės mokykla.

★ ★ ★

ŠEIMA

Šeimos gyvenimo ciklai

Irena Lukoševičienė

(Tęsinys iš pereito numerio)

Jaunų vaikų šeima

Ar yra ruošiamasi ir apsisprendžiama, kada susilaukti vaikų?

Į šį klausimą nėra vienareikšmio atsakymo. Tai priklauso nuo bendro požiūrio į vedybas ir jų esmę. Visuomenėje, kurioje vesti apsisprendžiama intuityviai, panašiai vyksta ir kiti vedybinio gyvenimo etapai. Keičiantis gyvenimo sąlygoms, keičiasi moters vaidmuo bei statusas šeimoj ir visuomenėj, techniškos ir psichologinės priemonės bei požiūris į šeimos planavimą ir apsisprendimą turėti vaikų. Vakaruose, ypač Amerikoje, šiam reikalui yra skirta daug mokslinių studijų.

Vis rečiau šeimoje vaikas atsiranda netyčia, neplanuotai. Jei taip ir pasitaiko, tai aplinkiniai dėl to stebisi ir pasišaipo: „Ar jie nukrito iš mėnulio?"... Daugelis šeimų nusistato sąlygas, kada joms būtų geriausia susilaukti vaikų. Reikia įsitvirtinti materialiai — turėti namus, buitinius reikmenis, pastovų darbą, santaupų, kad motina bent pirmaisiais metais galėtų nedirbti ir t.t.

Tas planas ne visuomet realizuojamas ir tada situacija keičiasi, atsiranda naujų poreikių ar problemų. Net ir planuojant, kūdikis atsiranda netyčia; moteris negali pastoti, kada norėta... Vaikų laukimo, auginimo ir auklėjimo laikotarpis yra labai svarbus ir reikalauja daug pastangų. Nuo pat laukimo pradžios šeimoje vyksta svarbūs psichologiniai, socialiniai, fiziniai, materialiniai pasikeitimai.

Normaliai vaiko gimimas yra džiaugsmingas ir laimingas išgyvenimas. Bet labai dažnai tai sukelia nenumatytas ir komplikuotas reakcijas; vyras pasijunta apleistas ir neranda sau įprastos vietos; reikia pasidalyti darbais — kas kelsis naktį, kas vystys ir maudys, kas rūpinsis buitiniais reikalais, kaip bus sprendžiamos laisvalaikio problemos ir t.t. Šie ir kiti klausimai kartais lengvai sprendžiami, o kartais pareikalauja daug pastangų.

Šiuo laikotarpiu daugiausia pasireiškia tai, kas buvo išgyventa praeityje, vaikystėje, tai, ką motina ir tėvas paveldėjo iš senelių, kaip jie į tai reaguoja. Dažnai šio laikotarpio įtaka gali būti pozityvi ir labiau suartinti jauną šeimą arba, priešingai, — sukelti konfliktus.

Norėdami suprasti iškylančius sunkumus, turime suvokti, kad tokie dalykai yra galimi ir kad tai natūralu, bet reikia ieškoti išeičių. Svarbu pripažinti, kad čia kažkas ne taip, kaip turėtų būti, todėl reikia pradėti ieškoti, „kodėl" ir „kas" nesiseka.

Norint padėti tokiai šeimai, svarbu išsiaiškinti, kas kliudo, kas skauda, kas trukdo, kodėl tėvai jaučiasi negerai, nesaugiai, nelaimingi. Čia reikia parodyti, kad ir kūdikiui gimus galima blogai jaustis ar būti nelaimingam ir kad tai nebūtinai yra nusikaltimas.

Šis gyvenimo ciklas yra pagrindinis, nes vyras ir moteris, tapę tėvais, gali potencialiai subręsti ir sustiprėti kaip žmonės ir kaip šeimos nariai arba išprovokuoti konfliktus ir problemas.

Reikia pagalvoti ir apie bevaikes šeimas — ar čia kaltas pasirinkimas, ar taip likimo lemta. Tai vėl situacijos, kurios nebūtinai tik vienu kuriuo atveju nulemia pozityvų ar negatyvų nuosprendį ar orientaciją. Ir šeimose, nusprendusiose neturėti vaikų (nenori prarasti savo šeimos intymumo, neturi reikalingų materialinių sąlygų arba dėl daugelio kitokių priežasčių), požiūris ilgainiui gali keistis, gali atsirasti kitų poreikių ir komplikacijų. Negalint sulaukti savo vaikų, kyla daug reakcijų, reikia apsispręsti, kaip toliau gyventi, kokią išeitį rinktis, kaip įveikti savyje kylančius jausmus: skausmą, liūdesį, gedulą, kaltę, nusivylimą ir t.t.

Šeimos su paaugliais

Prieš 20 ar daugiau metų visų šių klausimų niekas nenagrinėjo, jie buvo paliekami savieigai.

Šeimos gyvendavo, kaip išmanydavo; nebuvo įpročio kalbėti ir dalytis asmeniškais išgyvenimais, moteriai buvo lemta herojiškai kentėti ir dažnai ištverti net didžiausią brutalumą; vaikas neturėjo teisės pasakyti ne, pareikšti savo nuomonę, atsikalbinėti — jo pareiga buvo klausyti ir vykdyti. Panašiai šios problemos buvo sprendžiamos ir paauglių vaikų turinčiose šeimose, nes aplinkos filosofija ir reikalavimai buvo panašūs.

Keičiantis laiko dvasiai ir pasaulio veidui, pasikeitė ir šeimos santykių bei poreikių vaizdas. Dabar daugiau dėmesio skiriama dvasiniams išgyvenimams, šių poreikių patenkinimui, pripažįstama, kad žmogus nuo pat jo pradėjimo yra individas su savo poreikiais ir teisėmis. Tai dalis pasaulio demokratizacijos, apie kurią anksčiau kalbėjome. Taigi ir paauglys, kopdamas į savarankiškumą ir tapdamas subrendusia autonomiška asmenybe, gali atviriau pasireikšti — to yra paisoma ir tai pripažįstama kaip normalaus brendimo dalis. Dėl to kyla nauji reikalavimai šeimai ir ją supančiai aplinkai bei visuomenei. Šeima, kuri yra žmogaus gyvenimo, jo asmenybės formavimosi lopšys ir buveinė, tuo metu išgyvena ypač didelių bandymų laikotarpį.

Nemanau, kad labai perdedu vartodama šiuos terminus, nes jei pasidairysim ir pasidomėsim, ką tuo metu šeimos išgyvena, tai vienoje pusėje pamatysim šeimas, kariaujančias su savo paaugliais, kurie galų gale trenkia durimis ir išeina, o kitoje pusėje — vadinamąsias laimingas šeimas, kurioms pasisekė, kur darnus situacijos pajutimas ir išgyvenimas išugdė pasauliui sveiką, subrendusį jaunuolį. Tuo laikotarpiu buvo daugybė nesuskaitomų kreivių, kada paauglys mėgino pakeisti savo kalbos, elgesio, papročių, vertybių stilių, kurios buvo ir bauginančios, ir tėvus prašokančios, sukeliančios nesaugumo jausmą, užgaunančios ir labai įskaudinančios. Bet jeigu visų tų bandymų ir patirčių metu buvo pajėgta išsiaiškinti ir vieniems kitus suprasti, tada nusitiesė tiltas į platų pasaulį, kuris ir tapo seno ir naujo, vienos generacijos su kita jungtimi. Iš tikrųjų tada labai svarbu nepasimesti ir pajėgti suprasti savo paauglį vaiką, kuris kovoja tarp vaiko ir suaugusio, kuris maištauja, nes bijo ir nežino, ar jis dar vaikas ir reikalingas tėvų globos, ar jau suaugęs, o tėvai vis dar nepaleidžia jo rankos. Čia ir yra didžiausias tėvų kūrėjų menas pajusti, kada tą didelį vaiką priglausti ir prilaikyti, o kada, nors ir rizikuojant, juo pasitikėti kaip suaugusiu ir subrendusiu, nes jam viską atidavėm, jis mokėsi elgtis, nesugriaudamas nei savęs, nei kitų. Dažnai daug galvoti ir analizuoti nėra kada — reikia skubiai daryti sprendimus: galima ar negalima, leisti ar neleisti ir kaip visa tai padaryti, kad būtų išvengta sužeidimų, kad būtų kuo mažiau sudužimų. Tada susiduriam su keistom charakterio apraiškom... ar tai priimti juokais, ar reaguoti„ draugai ar kokia keista grupė — tai tik atsitiktinis dalykas ar susietas su ateities orientacija; ar įmanoma ir reikia visus paauglio poelgius detaliai kontroliuoti, ar reikia rasti kitus būdus; kaip žinoti ir dalyvauti tame, kas vyksta; kada sugriežtinti reikalavimus, o kada toleruoti klaidas, nors tai ir rizikinga, ir nenaudinga? Galima būtų klausti ir klausti. Atsakymų tikriausiai būtų tiek, kiek yra šeimų, kiek yra išeities taškų, kiek pajėgiame objektyviai pažvelgti į išgyvenimus ir rezultatus iš perspektyvos.

Iš tikrųjų paaugliai sunkiai pasiduoda labai sustruktūrintam auklėjimui — jie jau nori panaudoti tai, ką patys išmoko ir įsisavino, nors išmėginti ir galutinai priimti ar atmesti arba ieškoti pakaitalo. Čia ir yra pagrindinis egzaminas visai šeimai: kai pamato subrendusį jaunuolį, šeima jaučiasi egzaminą išlaikiusi ir palypėjusi vienu laipteliu aukščiau subrendimo identiteto skalėje. Geriausias įvertinimas yra tada, kai jaunuolis sugrįžta į namus ir didžiuojasi savo namų židiniu, kai gali laisvai kalbėti apie savo išgyvenimus, gali pasijuokti iš įvairių savo nuotykių ir triukų.

Kalbant apie paauglio brendimą, nereikia pamiršti, kad čia jau nėra tik vienos šeimos atsakomybė — čia reikia mokyklos, Bažnyčios, organizacijų ir visuomenės koordinuotos talkos.

Šeima išleidžia vaikus į pasaulį ir tęsia savo asmeninį gyvenimą

Šio laikotarpio šeimos gyvenimas pastaraisiais metais yra gerokai pasikeitęs. Tiek demografiniu, tiek socialiniu, ekonominiu ir sveikatos atžvilgiu bendra situacija yra daug geresnė. Tyrimai rodo, kad laikotarpis nuo paskutinio vaiko vedybų iki vyro ar žmonos mirties yra pailgėjęs nuo 2 iki 13 metų. Tai reiškia, kad lieka daugiau laiko bendram gyvenimui, taip pat ir amžius yra

jaunesnis. Vaikų skaičius yra sumažėjęs nuo 3,9 iki 2,5 karto. Šis metas gali tapti įdomia gyvenimo dalimi, o ne liūdesniu dėl „ištuštėjusio lizdo". Vakaruose šeimos turėjo prie to prisitaikyti, kad neskatintų nesibaigiančio ilgesio ir neliūdėtų dėl prarastų vaikų ar namų tuštumos, kad nesijaustų niekam nereikalingi.

Šeimos šį laikotarpį išgyvena labai įvairiai. Galima pasinerti į suaugusių vaikų interesus, skirti daug laiko jų įsikūrimui, bendravimui su naujais giminaičiais, vaikaičių priežiūrai, auginimui ir t.t. Kitos šeimos išmoksta džiaugtis nauja laisve, pasinaudoti naujomis galimybėmis ir kurti savo gyvenime ką nors naujo. Daugelis moterų šiame cikle pradeda mokytis, įgyja nebaigtą profesiją, pasiekia, ko jaunsytėje dėl tam tikrų priežasčių negalėjo įgyvendinti, ir t.t.

Kitos šeimos šiame laiko tarpsnyje susiduria su savo tėvų senatve ir juos globoja. Arba įsipareigoja savo vaikams, išleisdami dirbti dukrą ar marčią, saugoti vaikaičius. Šiuo laikotarpiu pasitaiko nemažai ir skyrybų. Sutuoktiniai, kurių visas dėmesys vedybinio gyvenimo metais buvo skirtas vaikams, dabar praranda ryšį ir dėmesį vienas kitam. Pasitaiko, kad darbe ar kaimynystėj sutikti žmonės lengvai užpildo atsiradusią tuštumą, dėmesio stoką; o amžius dar tebėra atviras ir romantikai, ir lytiniam potraukiui, ir intymiai draugystei.

Šio laikotarpio išgyvenimai iš dalies panašūs į tuos, kai suaugę jauni žmonės pradeda kurti savo gyvenimą (pirmajame cikle). Bet čia vidurinė generacija susiduria su savo palikimu — perduoda jį kitai kartai. Antra vertus, ji iš tolo žvelgia į savo saulėlydį, į artėjančius pensijos metus, į neužbaigtus savo planus ir darbus. Yra šeimų, kurioms šis laikas sutampa su pensija, finansų sumažėjimu, su staigiu vyro atsiradimu namuose ištisą dieną, su įvairiomis su tuo susijusiomis nuotaikomis ir įtampomis. Pasitaiko, kad sušlubuoja sveikata, ištinka mirtis. Tada jau ateina sunkūs ir kritiški išgyvenimai.

Su suaugusiais ir nepriklausomais vaikais susiklosto kitokie santykiai — kaip lygių su lygiais. Išgyvenimai jau tampa žinomi, per juos tėvai savaip perėjo prieš daugelį metų, o vaikai daro dar tik pirmuosius žingsnius. Ne visuomet lengva eiti tuo nauju šeimos keliu nelyginant ir nesilyginant, nepamokslaujant ir neužsispiriant, kad taip ar kitaip yra lengviau, teisingiau, nes „aš geriau žinau, aš jau patyriau savo kailiu".

Kartais sunku sutikti su vaikų apsisprendimu dėl jų išgyvenimo orientacijos, ir tėvai daro griežtus moralinius nuosprendžius (šeima be santuokos, ištekėjo už ne tos tikybos žmogaus, civilinė santuoka, nekrikštytas vaikas, skirtingas gyvenimo būdas, tradicijos, žento ar marčios šeimos dominavimas). Visa tai sukelia rimtus ginčus ir pyktį bei daugelį kitų naujų išgyvenimų, kurie apkartina šeimų kasdienybę.

Čia labiau negu bet kada galioja principas, kad nors ir kas įvyktų, šeimos ryšiai nenutrūksta. Tai, kas vyksta ir skaudina vieną kurį šeimos narį, skaudina ir kitus — tik vienus daugiau, kitus mažiau. Dažnai drastiški sprendimai — išsižadėti savo vaikų ar tėvų, kelti kategoriškus reikalavimus atnaujinti santykius tų sunkumų neišsprendžia, bet sukelia jausmų maištą, pablogina bendrus santykius, atsiranda didelis kaltės jausmas, o jį įveikti labai sunku. Čia būtų reikalinga rimta profesinė pagalba.

Ne mums duota galia žmogų nuteisti. Galime ir privalome nesutikti su jo elgesiu, bet neturime jo atmesti kaip žmogaus, kaip mūsų vaiko, brolio, tėvo ar motinos...

Šiuo laikotarpiu reikėtų pajėgti džiaugtis savo pasiektais vaisiais. Sumažėjusi atsakomybė, daugiau laiko sau, geresnė ekonominė padėtis, — tai vis geresnės sąlygos ant to pereinamojo tilto į kitą kartą palikti svarbų dvasinį kraitį. Šį laiką reikia panaudoti nebaigtiems siekiams įgyvendinti.

B.d.

KALBA

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, SJ

Nevartotinos svetimybės

Daugelis mūsų tautiečių, tiek gyvenančių Lietuvoje, tiek ir už jos ribų, yra pasisavinę nemaža svetimų nevartotinų žodžių, daugiausia iš kaimyninių slavų kalbų. Žmonės dažniausiai žino, kad tie žodžiai nelietuviški, bet iš įpratimo juos vartoja, ypač šnekamojoje kalboje. Ne visi žino tų svetimų žodžių lietuviškus atitikmenis. Tad manome, kad bus naudinga sudaryti tų svetimžodžių sąrašėlį pagal abėcėlę. Šis sąrašėlis turbūt turės tęstis per kelis numerius.

abelnas — apskritas, bendras.
abrūsas — rankšluostis.
aficierius — karininkas.
akselis — kapojai.
alasas — triukšmas.
apart — be.
apcūgai — replės.
apdūmoti — apmąstyti.
aptieka — vaistinė.
arenda — nuoma.
arkužas — lakštas.
armota — patranka.
atviorka — atsuktuvas.
ba, bo — nes.
bačka — statinė.
bakanas — kepalas.
bakenbardai — žandenos.
balaganas — netvarka.
balana — skala.
baliavoti — puotauti.
balius — puota, pokylis.
balkis — sija.
bočius — senelis, sentėvis.
bantas — kaspinas.
baranka — riestainis.
basanoškės — basutės, basinukės.
batareika — žibintuvėlis, elementas (žibintuvėliui ar kam kitam).
baumkuchenas — šakotis, raguotis (tik ne raguolis!).
bezmėnas — svarstis.
biednas — neturtingas, vargšas.
bile — kad tik.
biskis — truputis.
biusthalteris — liemenėlė.
blatas — pažintys, ryšiai, protekcija.
blatnas — apsukrus, landus.
blėka, blėkutė — skarda, skardinė.
blėkai — žarnokai.
bliūdas, bliūdelis— dubuo, dubenėlis.
bliuska, bliuskutė — palaidinė, palaidinukė, bliuzė.
bliuznyti — nepadoriai kalbėti, blevyzgoti.
bloznas — pienburnis, varvalas.
bonka — butelis.
boti — žiūrėti, paisyti.
bovelna — medvilnė.
bravoras — spirito ar alaus darykla.
britva — skustuvas.
broškė — sagė.
brukas — grindinys.
buinas, buinus — sodrus, vešlus.
bujoti — klestėti, vešėti, tarpti, gražiai augti.
bulka, bulkutė — banda, bandelė, pyragas.
chala — pynutė.
chebra — draugužiai, vyručiai, kompanija.
chlamas — šlamštas, laužas.
čainykas — arbatinis, virdulys.
čebatai — auliniai batai.
čecholas — užvalkalas, antvalktis.
čerešnė — trešnė.
čerka, čierka, čerkelė — taurė, taurelė.
čiepyti — skiepyti.
daboti — saugoti, prižiūrėti.
damkė — šaškė, dama.
dekis — užtiesalas, užklotas.
delikatnas — delikatus, mandagus.

Nišų restauracija bažnyčios viduje 1994 m.

desėtkas —dešimtis.
dežūruoti — budėti.
diktas — tvirtas, stiprus.
drigantas — eržilas.
drobyna — gardis.
dūmoti — mąstyti, galvoti.
durnas — kvailas.
dušnas — tvankus, slogus.
dūšia — siela, vėlė.
falšyvas — netikras, klastingas.
fanaberija — paispūtimas, išdidumas.
fantas — uždėlis.
fijolka — žibutė, žibuoklė.

LIETUVAI

Janina Štrimaitienė

****

Tu — Motina su drobine skara
Gini apglėbusi Vilties švieselę.
Tvirtai žinai — to džiaugsmo jau nėra,
Kuris minias į saulės šviesą kelia.

Nėra! Kas pasakys, ar bus kada,
Kai vėl vieningai susiimsim rankom?
Nesrūva kraujas, bet kokia žaizda
Tau, mano Lietuva, klestėti kenkia.

Kiek dirvonuoja apleistų laukų,
Kur mūs senoliai sėjo aukso grūdą!
Apginsi, Motina, vaikus — tikiu —
Nuo negandų, nuo išdavystės Judo.

Tik daug vandens dar upėm nutekės,
Liekni berželiai oš tvirtais subrendę.
O Lietuva! Tai kur ta mūs kaltė,
Kad viens kitam tiek pykčio išgalandom?

finka — suomiškas peilis.
firanka — langatiesė.
flygelis — namų sparnas.
forelė — upėtakis.
frantas — dabita, puošeiva.
funikulierius — keltuvas.
futliaras — makštis, įmautė.
galiorka — galuvietė, galas.
gaspadorius — ūkininkas, šeimininkas.
gizelis — bendrininkas, amatininko padėjėjas.
glušas — kvailas, kurčias.
golas — įvartis.
grabas — karstas.
grabnyčia — graudulinė (žvakė).
grafka, grafkė — žiogelis.
griekas — nuodėmė.
gryčia — pirkia, troba.
grotai — pinučiai.
grucė — kruštienė, grūstinė.
gručkas — griežtinis, sėtinys.
grūšia — kriaušė.

TĖVYNĖJE

Paruošė MARIJA A. JURKUTĖ

ŠV. ARKANGELO MYKOLO (ĮGULOS) BAŽNYČIA

Šis „Laiškų lietuviams" numeris iliustruotas kun. Ričardo Mikutavičiaus nuotraukomis iš Kauno Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčios, kurioje dabar vykdomi dideli atnaujinimo darbai.

Ši bažnyčia, esanti dabartinėje Nepriklausomybės aikštėje, buvo pastatyta 1890-1895 m. Kauno rusų stačiatikių reikalams, todėl buvo vadinama soboru (pravoslavų katedra). Stačiatikių ji buvo naudojama iki I pasaulinio karo pradžios. Vokiečiams užėmus Kauną, čia būdavo pamaldos vokiečių evangelikų kariams. Vėliau, kuriantis nepriklausomai Lietuvai, bažnyčia buvo perduota Lietuvos kariuomenei. Ji buvo vadinama Kauno Įgulos bažnyčia. Tai yra gražus, didingas bizantiško stiliaus pastatas su dideliu centriniu kupolu ir šonuose su mažesniais kupolais.

Po II pasaulinio karo sovietų okupacinė valdžia bažnyčią iš katalikų atėmė. Iš pradžių joje buvo įruoštas sandėlis, vėliau buvo remontuojama ir ruošiama vitražo muziejui. Paskui iki pat komunizmo žlugimo joje buvo paveikslų galerija, skulptūros bei vitražų muziejus ir paveikslų galerija.

Lietuvai išsivadavus iš komunistų jungo, bažnyčia vėl grąžinta tikintiesiems. Nuo 1992 m. jos klebonas yra kun. Ričardas Mikutavičius. Jis rodo daug pastangų bažnyčios atnaujinimui ir pagražinimui. Bažnyčia yra gausiai lankoma. Joje telpa apie 2 tūkstančiai žmonių. Dabar sekmadieniais ją aplanko apie 12-15 tūkstančių tikinčiųjų, kasmet būna apie 1300 santuokų ir apie 2200 krikštų (iš jų apie 1000 suaugusiųjų).

KAIP VADOKLIŲ MOTERYS SUPRANTA FUTBOLĄ

Penkiasdešimt aštuonerių metų Panevėžio rajono Vadoklių miestelio gyventojai Veronikai Zupkaitei ir jos kiek jaunesnei draugei Zitai Jarmolkienei iškelta baudžiamoji byla už tai, kad jos pavogė iš Vadoklių vidurinės mokyklos futbolo aikštelės vartų tinklą.

Kaip teigė pati V. Zupkaitė, šiek tiek išgėrusi nutarė su drauge aptverti stadione esančiu tinklu savo vištas. Kadangi tinklas sunkus, moterys vežėsi jį karučiais. Tąkart niekas jų nepastebėjo ir V. Zupkaitės namus moterys pasiekė sėkmingai.

Mokyklos direktorius su moksleiviais pastebėjo, kad V. Zupkaitės vištos vaikščioja aptvare, kurio tinklas panašus į pavogtąjį. Direktorius sakė su šeimininke bandęs tartis gražiuoju, tačiau buvo nesuprastas — jį išplūdo. (Lietuvos rytas Nr. 118)

DU RUONIAI IR PINGVINUKAS JAU TURI VARDUS

Pagausėjo Klaipėdos jūrų muziejaus gyventojų šeimyna — pasaulį čia išvydo du ruoniai ir pingvinas. Nuo šiol jie bus vadinami Judre, Drumzliu ir Drakiu.

Muziejaus darbuotojai kreipėsi į Lietuvos vaikus, kad jie išrinktų vardus naujagimiams. Pasak muziejaus ryšių su visuomene skyriaus vedėjos O. Žalienės, vaikai iš visos šalies atsiuntė per šimtą laiškų su pasiūlymais ir piešiniais. Tinkamiausiais išrinkti klaipėdietės Deimantės Andrijauskaitės, kretingiškės Astos Terleckytės ir Kristinos Žemaitytės iš Šakių mažyliams pasiūlyti vardai. Muziejuje įvyko iškilmingos vardynos, kurių metu buvo apdovanoti vardų konkurso nugalėtojai. Jiems įteikti žaisliniai ruoniai ir pingvinas, tortai, muziejaus suvenyrai.

Jūrų faunos skyriuje atidaryta paleontologijos paroda. Ją padovanojo iš Klaipėdos krašto kilęs, dabar Vokietijoje, Štralzundo mieste gyvenantis Bruno Endrusseitas. (Lietuvos rytas nr. 116)

PIRMOSIOS MINUTĖS PADANGĖJE — SU LIETUVOS ŽENKLAIS

Geriausias Lietuvos lakūnas J. Kairys pirmą kartą pakilo lėktuvu Su-31, ant kurio užrašyta LY-LJK.

Kun. R. Mikutavičius prie paminklo maketo rezistencijos ir politinių kalinių sukoms. Skulptorius P. *Deltuva*.

„Istros" aerodrome, netoli Panevėžio, akrobatinio skraidymo meistras Jurgis Kairys pirmą kartą pakilo naujausiu Rusijos P. Suchojaus firmoje sukurtu lėktuvu Su-31, ant kurio nėra jokių ženklų, kurie liudytų, kad lėkutvas ar jo pilotas kokiu nors būdu yra priklausomas nuo Maskvos.

Jau ketvirti metai žymiausiuose aviacijos forumuose J. Kairys atstovauja Lietuvai, pelnė Europos ir pasaulio čempionatų apdovanojimus, tapo abiejų „Breitling" Pasaulio taurės varžybų vicečempionu. Tačiau visus tuos laimėjimus Lietuvos lakūnas iškovojo skraidydamas Rusijai priklausančiu lėktuvu — už puikią Su-31 reklamą J. Kairiui buvo leidžiama atstovauti savo šaliai.

Ant naujojo lėktuvo sparnų ir fiuzeliažo, be atpažinimo ženklų LY-LJK, matyti Lietuvos taupomojo banko reklama. Šiuo lėktuvu J. Kairys gali skraidyti tik todėl, kad bankas anksčiau už kitus įvertino išskirtinę šio lakūno vietą sporto ir aviacijos pasaulyje.

Lėktuvas, lakūnui leidęs atsikratyti dviprasmiškos priklausomybės nuo Rusijos, į Lietuvą krovininėje atkeliavo anksčiau. Padedamas panevėžiečio aviatoriaus Sigito Noreikos, J. Kairys per kelias dienas sumontavo lėktuvą, o netrukus jis buvo įregistruotas Lietuvos civilinių oralaivių registre. (Respublika Nr. 110).

SUPROJEKTUOTAS GEDIMINO PAMINKLO SKVERAS

Vilniaus miesto savivaldybėje sostinės vadovams, architektams bei archeologams buvo pristatytas skvero, kuriame stovės paminklas Vilniaus įkūrėjui Gediminui, paminklas-projektas. Jį parengė kartu su skulptoriumi Vytautu Kašuba konkursą laimėjęs architektas Henrikas Šilgalis.

3,5 m kunigaikščio Gedimino skulptūra ant 6,5 m pjedestalo bus atsukta į Pilies gatvę. Skulptoriaus sumanytą pjedestalą H. Šilgalis siūlo dar pakylėti ant aštuoniakampio (tokia Gedimino pilies viršaus forma) 0,5 m pjedestalo. Skverą, išklotą tokios pat spalvos kaip Gedimino pilies bokštas plokštėmis, iš dviejų pusių ribos atkastos gynybinės sienos liekanos, dalis medžių bus iškirsta, bet liks trys didžiosios liepos. Visi kioskai, esantys šalia Katedros, bus išvežti.

Šiais metais, anot H. Šilgalio, paminklas dar nebus pastatytas, tačiau iki rugsėjo mėnesio bus atlieta gipsinė jo forma. Akmens ieškoma Ukrainoje. (Lietuvos rytas Nr. 115)

DAILININKAS — BAŽNYČIAI

Šiaulietis dailininkas Valdas Barkauskas sukūrė penkiolika Kristaus kančios kelio paveikslų. Jie pašventinti Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo bažnyčioje. Iškilmių procesijai vadovavo pats Kryžiaus kančios kelio stočių autorius.

Dailininkas V. Barkauskas, kurdamas kančios kelio paveikslus, stengėsi, kad jie būtų netradiciniai, derintų šiuolaikinio meno stilių su kančios ir

atpirkimo samprata. Tokiai stočių interpretacijai pritarė ir bažnyčios klebonas Alvydas Vainoras. Naujosios Kristaus kančios kelio stotys — graži dovana Šiaulių tikintiesiems. (XXI amžius Nr. 28)

METŲ KNYGOMIS PRIPAŽINTI SEPTYNI PRAĖJUSIŲ METŲ LEIDINIAI

Baigėsi Metų knygos konkursas, kurį jau antrą kartą surengė „Santaros" žurnalo redakcija drauge su EBSW grupe, skyrusia 10 tūkst. litų apdovanojimų fondui.

14 Lietuvos leidyklų šįkart vertinimui pateikė 34 pernai išėjusias knygas. Metų knygos diplomais bei pagrindinėmis piniginėmis premijomis pažymėti 7 leidiniai, dar 5-iems paskirti specialūs prizai.

Tarp geriausiai įvertintųjų — Vytauto Merko istorinis enciklopedinis leidinys apie knygnešystę „Draudžiamos lietuvių spaudos kelias." Knyga dedikuota spaudos atgavimo 90-mečiui, parengta Mokslo ir enciklopedijų leidyklos.

Metų knyga tapo ir pirmasis leidinys anglų kalba apie didįjį lietuvių menininką „Čiurlionis: painter and composer", parengtas „Vagoje".

Tokio pat pripažinimo susilaukė dvi „Baltų lankų" leidyklos knygos — Vokietijoje gyvenančios poetės Aldonos Gustas „Eilėraščiai" vokiečių ir lietuvių kalbomis bei knyga „Radauskas", suteikianti naujų žinių apie išeivijoje mirusį poetą.

Metų knygos vardą taip pat pelnė Justino Marcinkevičiaus „Tekančios upės vienybė", pasaulį išvydusi „Spindulio" leidykloje, „Alma litera" parengta Tomo Sakalausko knyga „Čakona", naujom varsom atskleidžianti Kuršių žemę, bei „Šviesos" leidyklos padovanota knyga vaikams „Saulės kelias", talpinanti jiems skirtus mūsų tautosakos, prozos bei poezijos perlus. Už kūrybinio palikimo puoselėjimą specialiais prizais apdovanotos penkios šalies leidyklos. (Lietuvos rytas Nr. 118)

PAŠVENTINTAS PAMINKLNIS AKMUO

Renginys Vilniuje, skirtas Lietuvos pasipriešinimo okupacijai penkiasdešimtmečiui, prasidėjo šv. Mišiomis arkikatedroje. Po pamaldų dalyviai Gedimino prospektu žygiavo į Lukiškių aikštę, tylos minute pagerbė prie buvusių saugumo rūmų kankintus rezistentus.

Kunigas Algimantas Keina Lukiškių aikštėje pašventino paminklinį akmenį Nežinomam partizanui; numatoma čia pastatyti paminklą už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę žuvusiems partizanams. Ta proga kalbėjo Vilniaus meras A. Vidūnas, prof. V. Landsbergis, buvę partizanai. Skambėjo dainos, poezijos posmai. Prezidentas, Vyriausybės atstovai renginyje nedalyvavo. (XXI amžius Nr. 39)

ŠIAULIETĖ SUMUŠTA... BAŽNYČIOJE

Į policiją kreipėsi šiaulietė A.R., kurią sekmadienį Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje sumušė nepažįstama moteris. Nukentėjusiajai ambulatoriškai buvo gydoma muštinė galvos žaizda.

Paaiškėjo, kad užpuolikė bambėjo ir burnojo prieš kunigą, kol neapsikentusi nukentėjusioji paprašė liautis. Tada agresyvioji maldininkė ir paleido moteriai į galvą ryšulėlį su akmeniu. Policininkams 1931 m. gimusi chuliganė paaiškino, kad „bažnyčios tarnautojai ant jos supyko už žinias, kurias perduoda jos akmenėlis". (Respublika Nr. 115)

ANTRASIS LIFE FESTIVALIS VILNIUJE

Po dvejų metų pertraukos Vilniuje vyko antrasis festivalis LIFE, vėl sukvietęs iš viso pasaulio garsius atlikėjus bei teatro kolektyvus. Festivalyje savo meną demonstravo ir geriausi Lietuvos teatrų menininkai.

Žiūrovai vieningai teigė, kad tokio keisto spektaklio, kokį pateikė Niujorko žvaigždė Diamanda Galas, Vilniuje dar niekas nėra matęs. Koncertas „Nebėra bilietų į laidotuves" vienus šiurpino ir šokiravo, kiti džiūgavo neregėtu reginiu, bet visi pripažino nepaprastą atlikėjos talentą.

Festivalis prasidėjo trupės iš Prancūzijos „Turbo Cachuete" vaidinimu „Mamytės laidojimas" Vilniaus gatvėse dieną, o vakare prancūzų artistai suvaidino „Kanibalų kokteilį", gerokai šokiravusį vilniečius.

Neeilinis buvo ir Operos Circus teatro iš Anglijos pasirodymas. Penktus metus eksperimentuojantis kolektyvas siekia klasikines operas interpretuoti naujoviškai, ir Vilniaus spektakliai patvirtino, kad talentingiems menininkams tai pavyksta. Abu

spektakliai — „Be gėdos" ir „Žudyk mane. Tave aš myliu" sulaukė žiūrovų pritarimo.

LIFE programoje pasirodė ir Lietuvos teatrai. Ne tik vilniečiai, bet ir festivalio svečiai turėjo progos susipažinti su E. Nekrošiaus „Trimis seserimis", to paties režisieriaus spektakliu pagal A. Puškino mažąsias tragedijas ir R. Tumino „Nusišypsok mums, Viešpatie". Teatrologai pastebėjo, kad dauguma užsienio kolektyvų remiasi garso ir šviesų efektais, o Lietuvos teatro meistrų centre — aktorius. (XXI amžius Nr. 38)

PASKUTINYSIS ALAUS TEISMAS

Jei legendinis alaus globėjas karalius Gambrinusas iš aukštybių pažvelgtų į Lietuvą, kažin ar pamatytas vaizdas pamalonintų jo širdį — liūdni aludariai, nelinksmi alaus gėrovai. Alus maukiamas karštligiškai — o jei rytoj uždraus?

Žmonės buvo ir tebėra pagedę, nes vis nenustoja gėrę protą drumstančius gėrimus. Įdomu, kad beveik visas pasaulio valstybes galima suskirstyti pagal alkoholinių gėrimų rūšis. Daugumos civilizuotų kraštų gyventojai labiausiai mėgsta alų, kiti — vyną, dar kituose gėrovai mielai maukia degtinę. O kas mieliau broliams lietuviams?

Lietuvoje 1994 metais vienas gyventojas išgėrė 40 litrų alaus. Švedai — 80, vokiečiai — 130, čekai — 140 litrų. Lyg ir neblogai atrodytume, jei čekai ir vokiečiai būtų girtuokliai, o mes — ne. Deja, blaiviausiai į alų pernai žiūrėjo Rusija, kur vienam gyventojui teko vos 15 litrų. „Deja", nes Rusijos piliečių pomėgis degtinei yra rekordinis. Šiuo požiūriu rusams nėra lygių pasaulyje. Lengva atspėti, kad Lietuvoje neišgertas alus buvo kompensuojamas išgerta degtine, todėl drąsiai galime save priskirti prie „degtininių" valstybių sąjungos. Ir liūdnai palinguoti apsunkusias galvas. (Lietuvos rytas Nr. 115)

KETVIRTASIS KUPIŠKIO NARSUOLĖS GIMTADIENIS

Apie narsiąją Aušrelę Sakalauskaitę iš Budrionių kaimo, Kupiškio rajono, „Lietuvos ryte" jau buvo rašyta. Vasario 17-osios vidurdienį, užsidegus nuo netvarkingos elektros įrangos gyvenamajam namui, ketverių metukų dar neturinti mergytė iškėlė iš lovelės 7 mėnesių broliuką ir, įsupusi į užvalkalą, nutempė atokiau nuo sodybos. Gaisras visiškai sunaikino gyvenamąjį namą ir visą jame buvusį turtą.

Dabar Sakalauskų gyvenimas jau grįžta į normalias vėžes. Kaimynai, artimieji ir nepažįstami juos sušelpė drabužiais, baldais. Skverbų žemės ūkio bendrovė, kurioje darbuojasi A. Sakalauskas, pažadėjo pridėti pinigų, perkant sodybą netoli nuo buvusios, Butrimų kaime. Pinigines pašalpas nelaimės ištiktai šeimai paskyrė kai kurios Kupiškio įmonės, bendrovės, žemės ūkio banko skyrius, rajono valdybos globos ir rūpybos skyrius, premiją mergaitei paskyrė „Akistatos" laikraštis.

Neseniai Aušrelę Sakalauskaitę atsiminė ir Vidaus reikalų ministerijos Priešgaisrinės apsaugos departamentas. Jo vadovai pasirašė įsakymą apdovanoti mergaitę už drąsą gelbstint broliuką 350 Lt premija. Balandžio 27-ąją Aušrelė atšventė savo 4-ąjį gimtadienį. (Lietuvos rytas Nr. 115).

ŠALIES REKORDININKU TAPO 30 KG DIDŽKUKULIS

Agentūra „Factum", įsikūrusi prie Kultūros fondo, į Lietuvos rekordų knygą įrašė naują didžkukulį-rekordininką. Kaip informavo agentūros „Factum" direktorius Vytautas Navaitis, 65 centimetrų ilgio didžkukulį, svėrusį apie 30 kilogramų, išvirė Vilniaus privačios įmonės „Šaltuona" kulinarės Regina Kazakovskaja ir Laima Jedeškaitė.

Didžkukuliui pagaminti joms prireikė 28 kg bulvių, kurias sutarkavus, išspaudus bei pridėjus dar 6,8 kg virtų bulvių, 3 kg krakmolo, 600 g druskos, buvo paruošta 23 kg bulvių tešla. Į didžkukulio vidų buvo įdėti 27 įprasto dydžio didžkukuliai. Šis gigantiškas patiekalas, viręs tris valandas, buvo patiektas sostinės „Lietuvos" viešbučio naktiniame bare įvykusiame renginyje „parengimas storuliams ir juos mylintiems žmonėms".

Ankstesnis didžkukulis-rekordininkas „Vaiduoklis" buvo išvirtas 1993 metų gruodį Kauno „Trijų mergelių" restorane. Jis svėrė 15,5 kg, buvo 54 cm ilgio bei 78 cm apimties ir virė dvi valandas. (Lietuvos rytas Nr. 114)

PENKIASDEŠIMT VAGŲ

„Vagos" leidykla mini savo veiklos penkiasdešimtmetį, Leidyklos kelias — nuo pokario metų

cenzūrų varžomos leidybos iki nepriklausomybės metais susikūrusios uždarosios akcinės bendrovės. Tai labai sudėtingas kelias, pažymėtas nuo puošnaus jubiliejinio Mažvydo „Katekizmo" iki pirmą kartą mūsų leidybos istorijoje pradėto didžiulio darbo — „Pasaulinės literatūros biblioteka" nuo „Lietuvių liaudies meno tomų" iki ne kartą pastaraisiais metais premijuotų gražiausių metų knygų. Sovietmečiu leidykla turėjo originaliosios bei klasikinės grožinės literatūros leidimo monopolį, šiandien gyvuoja greta daugelis kitų organizacijų, leidžiančių įvairiausio pobūdžio knygas. Nors „Vagos" knygų perkama mažiau, nors sumažėjo ir tiražai, ir išleidžiamų knygų kiekis, leidykla nepasidavė komercijai, stengiasi išlaikyti garbingą savo vardą, leidžia šiuolaikines prozos, poezijos knygas, geriausią užsienio literatūrą (Serijos „Pasaulinė literatūros biblioteka", „Nobelio premijos laureatai" ir kt.). (XXI amžius Nr. 41)

BIJO, BET PRAVARDŽIUOJA

„Slowo Wilenskie" straipsnyje „Policininkas ne visada mėgstamas" rašoma, kaip pravardžiuojami policininkai:

„...anksčiau policininkas buvo vadinamas „mentu", „sobaka", o karais net „otiec rodnoj". Beje, visi policininkai žino, kad vairuotojams jie „faraonai", „varnai". Anksčiau, matyt, dėl aprangos spalvos juos vadino „klevais" — tačiau šis pavadinimas neprigijo. Panašiai atsitiko su vardu „musorarai" (nuo rusiškojo musor — šiukšlė). Labiausiai paplitusiu ir kartu universaliausiu tapo pavadinimas — „agurkas".

GULAGO LAGERĮ PRIMINĖ TELEFONO SKAMBUTIS

Kupiškiečių Mockų namuose ankstų rytą suskambo telefonas. Pakėlusi ragelį Veronika Mockuvienė susijaudino, nes išgirdo kalbėsianti su abonentu Tokijuje. Jos ieškojo Tamara Mori-Mijadzava, japonė, su kuria prieš geras keturias dešimtis metų kalėjo Sibire, gulago lageriuose. Anuomet joms, jaunoms merginoms, politinių kalinių vargą, kančias ir šviesesnes akimirkas teko išgyventi vienai šalia kitos šešerius metus.

„Lietuvos rytui" Veronika Mockuvienė sakė, kad laikas iš atminties jau buvo išdildęs draugės pavardę, ji nežinojo, kaip susiklostė Tamaros Mori gyvenimas. O Tamara, pasak V. Mockuvienės, irgi jos ieškojusi, težinodama buvusios bičiulės tautybę ir vardą. „Norėdama surasti Lietuvoje Verutę", ji kreipėsi į Tokijuje gyvenančią lietuvaitę Gabiją Čepulionytę.

V. Mockuvienė sakė, kad su Tamara Mori-Mijadzava pirmas pokalbis telefonu buvęs ilgas bet visko, kas rūpi neiškalbėjusios. Dabar, ji laukia draugės laiško, o vasarą Tamara žadėjo pati atvažiuoti į Kupiškį. (Lietuvos rytas Nr. 114)

PASKUTINĖ SMAUGLIŲ KELIONĖ UTENOS RAJONE

Utenos rajono Joneliškio kaime, 300 metrų nuo kelio sankryžos į Švenčionis, Utenos valstybinės įmonės "Utenos rajono keliai" darbuotojai rado maišą. Pakračius jį, išdribo du dideli smaugliai. Ropliai buvo negyvi, matyt, uždusę.

Vienas smauglys buvo 3,2 metro, kitas — 2,5 metro ilgio. Pagulėjo smaugliai Utenos rajono aplinkos apsaugos agentūros šaldytuvuose, juos nufilmavo vietos televizija. Neaišku, kieno jie, iš kur. Galbūt juos išmetė koks nors pravažiuojančio automobilio vairuotojas. Aiški tik jų ateitis — taps egzotiškomis iškamšomis. (Lietuvos rytas Nr. 92)

ATLYGINIMAI BALTIJOS VALSTYBĖSE

Statistikos departamentas paskelbė duomenis apie minimalų darbo užmokestį Baltijos valstybėse. Lietuvoje jis lygus 25 JAV doleriams, Latvijoje — 51,76, Estijoje — 36,96. Minimalus atlyginimas vasario mėnesį Baltarusijoje buvo 2,57 JAV dolerio.

Vidutinio darbo užmokestis Lietuvoje vasario mėnesį sudarė 110 dolerių, Latvijoje — 164, Estijoje — 172. Baltarusijoje šis rodiklis siekia vos 33 JAV dolerius. (XXI amžius Nr. 25).

ŠYPSULIAI

Kariuomenės sveikatos inspektorius, lankydamas kariuomenės dalinį, klausia karininką:

— Ką jūs darote, kad neužsikrėstumėte nuo vandens?

— Pirmiausia vandenį išviriname, — atsakė karininkas.

— Gerai.

— Paskui jį filtruojame.

— Labai gerai.

— O saugumo sumetimais geriame alų...

★ ★ ★

— Petriuk, eik ir duok bučinėlį naujai auklei, — sako mama.

— Aš ne kvailas, — sako Petriukas, — aš nenoriu gauti į ausį taip, kaip gavo tėvelis.

★ ★ ★

Po jungtuvių nuotaka, sukinėdama vestuvinį žiedą ant piršto, paklausia tėvą:

— Tėveli, koks geriausias būdas apsaugoti ir tinkamoj pagarboj išlaikyti vestuvinį žiedą?

– Nepamiršk kasdien tris kartus jį pamirkyti vandenyje, plaudama indus.

★ ★ ★

Danijoje, šventinant naujus uosto įrengimus, į iškilmes atsilankė ir karalius Krisitjonas X. Visa karališkosios kelionės pakele buvo išsirikiavę daugybė vaikučių, kurie plevėsavo vėliavėlėmis ir draugiškai šūkavo.

— O Viešpatie, iš kur čia tiek vaikų susirinko, — stebėjosi karalius.

— Jūsų Šviesybe, — atsakė miesto galva, — šiai dienai mes ruošėmės daugel metų...

★ ★ ★

Eilinis kareivis grįžta į stovyklą girtutėlis. Po 24 valandų jis turi prisistatyti kuopos vadui.

— Taip besaikiai gerti jums negalima, — aiškina karininkas. — Jeigu jūs būtumėte blaivus vyras, galėtumėte pasiekti puskarininkio ar net ir viršilos laipsnį. Ar tai jums nepatiktų?

— Kapitone, — atsakė karys, — kai aš paragaunu šio skystimėlio, tai, jūs netikėsite, jaučiuosi kaip pulkininkas!

★ ★ ★

Vyskupas Fulton Sheen kartą kalbėjo: „Kai nusirašai ką iš vienos knygos, tai vadinasi plagiatas; kai nusirašai iš dviejų knygų — tai tyrinėjimo darbas; o kai nusirašai iš kokių šešių knygų — esi profesorius".

★ ★ ★

— Dukrele, — sako motina, — apsikirpk plaukus, nes ko gero kiti pradės manyti, kad tu berniukas.

★ ★ ★

Vyras ir žmona išvyko atostogų. Tuojau buvo parašyti pažįstamiems ir bičiuliams atvirukai.

— Ar jau visiems draugams ir pažįstamiems būsime parašę? — paklausė vyras.

— Atrodo, kad visiems, — tarė žmona.

— Na, tai galime važiuoti namo.

★ ★ ★

Nepatenkintas automobilio pataisymu vienas gydytojas išbarė dirbtuvės mechaniką;

— Jeigu aš taip blogai taisyčiau žmones, kaip tamsta mano automobilį, būčiau kalėjime.

— Bet, daktare, — ėmė aiškintis mechanikas, — tamstos darbas yra nepalyginamai lengvesnis.

— Lengvesnis? Kaip tai?

— Žinoma, jūs, gydytojai, turite reikalų su dviem modeliais: vyrišku ir moterišku, kurie per metų metus nesikeičia, o mes...

TRUMPAI

◗ Italijos katalikų leidykla „Piemme", kuri prieš keletą metų parengė į lietuvių kalbą išverstą tikybos vadovėlių seriją „Tikiu", neseniai išleido „Tėve mūsų" maldą 250 kalbų.

◗ Uždarius Šv. Petro lietuvių parapijos bažnyčią Detroite, Detroito arkivyskupija leido visus bažnyčios įrengimus — altorius, vitražus, suolus, statulas ir kita — siųsti Lietuvon vienai Alytaus bažnyčiai.

◗ Pop. Jonas Paulius II gegužės mėn. lankėsi Čekijoje ir Lenkijoje, o birželio pabaigoje ir liepos pradžioje — Slovakijoje.

◗ Paryžiaus arkiv. kard. Jean Marie Lustiger balandžio pabaigoje lankėsi Izraelyje ir dalyvavo holokausto penkiasdešimtmečio minėjime. Čia jį, kaip persikrikštijusį žydą, aštriai užpuolė Izraelio rabinas Mair Lau, pavadindamas jį išdaviku ir pasielgusiu blogiau negu Hitleris. Šis įvykis susilaukė įvairios reakcijos Europos spaudoje.

◗ Vysk. M. Valančiaus blaivybės sąjūdis Lietuvoje paskelbė nuo birželio 1 iki 15 d. susilaikymą nuo alkoholinių gėrimų vartojimo šūkiais: „Negamink! Neprekiauk! Nepirk! Negerk! Nevaišink!"

◗ Kun. Algirdas Paliokas, SJ, Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijos Lemonte kapelionas, gegužės 28 d. buvo pagerbtas PLC renginių komiteto suruoštuose iškilminguose pietuose.

◗ Birželio 3 d. Vilniuje įvyko Lietuvos Moterų katalikių suvažiavimas, kurio atidaryme kalbėjo Lietuvos vyskupų konferencijos pirm. arkiv. Audrys J. Bačkis ir Pasaulio lietuvių katalikių organizacijų pirm. prof. dr. A. Šlepetytė-Janačienė. Suvažiavimo programoje — įstatų ir veiklos uždavinių svarstymas, vadovybės rinkimai.

◗ Lietuvoje vienai evangelikų liuteronų parapijai pradėjo vadovauti Tamara Kelerytė-Schmidt. Tai pirmas atvejis Lietuvoje, kad parapijai vadovaus moteris kunigė... Ji taip pat aptarnauja lietuvius evangelikus Vokietijoje. Birželio mėn. ji buvo atvykusi į JAV dalyvauti lietuvių evangelikų liuteronų sinode. Birželio 18 d. ji pasakė pamokslą „Tėviškės" parapijos bažnyčioje.

◗ Viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus" duomenimis, surinktais 1993 m., katalikais save laiko 75% lietuvių Lietuvoje.

◗ Kun. Algimantas Gudaitis, SJ, neseniai atvykęs iš Lietuvos studijuoti Bostono kolegijoje, atostogų metu lankėsi Čikagoje, Lemonte ir kitur.

◗ Rugpjūčio 13 d. lietuviškoji Šv. Antano parapija Detroite švęs savo gyvavimo 75 metų sukaktį. parapijos klebonas yra kun. Alfonsas Babonas, mokslus baigęs Romoje.

◗ Balandžio 23 d. Šiaulių Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje iškilmingu koncertu baigėsi jau tradiciniu tapęs bažnytinės muzikos festivalis, kuris truko ištisą savaitę. Kiekvieną vakarą klausytojus džiugino choristai, solistai ir muzikantai iš Lietuvos ir užsienio. Festivalio organizatorius — dekanas kun. K. Jakaitis ir kiti. Festivalio atidarymo dieną naujuosius šios bažnyčios vargonus pašventino Kauno vysk. augz. Sigitas Tamkevičius.

◗ Daugiau kaip po pusės amžiaus vėl pradėjo veikti Klaipėdos rajono Dovilų evangelikų liuteronų bažnyčia, įkurta 1784 m. Sovietų okupacijos metu bažnyčia buvo paversta arklide, vėliau grūdų sandėliu.

◗ Birželio 12 d. Lojolos universiteto ligoninėje, Maywood, IL, Čikagos arkiv. kardinolui Joseph Bernardin buvo padaryta sunki kasos vėžio operacija.

◗ Nekalto Prasidėjimo lietuvių parapija East St. Louis, IL, rugpjūčio 6 d. mini šimto metų veiklos sukaktį. Iškilmėse sutiko dalyvauti Belleville vysk. Wilton D. Gregory. Apgailestaujam, kad dėl nesveikatos negalės šventėje dalyvauti vysk. Antanas Deksnys, prieš paskiriant jį Europos lietuvių vys-

kupu, čia klebonavęs 1943-1969 m. ir pastatydinęs dabartinę bažnyčią. Arch. J. Muloko, inž. J. Stankaus, dail. V. Jonyno ir dievdirbio darbu bei pastangomis ši šventovė tapo paminklu čia gyvenantiems lietuviams. Kadaise gausi parapija dabar beturi 52 narius, aptarnauja nelietuvis kunigas.

◗ Vienuolika Lietuvos akademikų ir šiaip žymesnių žmonių laišku kreipėsi į Lietuvos kardinolą ir vyskupus, tarp kitko sakydami: „Laukiame Jūsų ganytojiškų valančiškų laiškų, kuriais vestumėte visą tautą, net ir abejinguosius, blaivybės ir doros keliu..., kad ramybė ir santarvė greičiau sugrįžtų į mūsų šeimas ir Lietuvą".

◗ XI a. pabaigoje Lietuvoje buvo pastatytos keturios pranciškonų bažnyčios: Vilniuje Bernardinų, Kaune Šv. Jurgio, Tytuvėnuose ir Kretingoje parapinės. Pirmosios dvi dabar tik atgaunamos, bet yra labai blogame stovyje, reikalingos didelių remontų.

◗ Kun. Juozas Aranauskas, SJ, Aušros Vartų parapijos klebonas, Montreal, Que., Kanadoje, birželio 25 d. atšventė 50 metų kunigystės sukaktį.

◗ Nuo 1978 iki 1993 m. besirengiančiųjų kunigystei skaičius išaugo nuo 72.620 iki 103.709. Kunigystės šventinimų tuo laikotarpiu padaugėjo nuo 5.918 iki 8.734. 1994 m. paskirtas 131 naujas vyskupas. Šiuo metu pasaulyje yra 4.100 vyskupų.

◗ Dr. Juozo Girniaus, mirusio 1994 m. rugsėjo 13 d. Bostone, palaikai 1995 m. liepos 1 d. perlaidoti jo gimtinėje, Sudeikiuose, netoli Utenos.

◗ Prieš pusantrų metų Šiauliuose įkurta nauja Švč. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo parapija. Jos klebonas kun. Alvydas Vainoras rūpinasi bažnyčios ir kitų pastatų statyba bei įrengimais. Šią vasarą jis lankėsi Kanadoje.

◗ Šiais metais bus minimas populiariausio Italijos šventojo Antano Paduviečio gimimo 800 metų jubiliejus. Šventasis gimė Lisabonoje 1195 m., nuo 1222 m. dirbo Italijoje. Mirė 1231 m. Paduvoje.

◗ Pasaulinė jaunimo diena, įvykusi 1995 m. sausio mėnesį Maniloje, Filipinuose, pop. Jono Pauliaus II lankymosi metu, laikoma labai gerai pavykusia. Kadangi ten galėjo dalyvauti tik nedidelis skaičius europiečių, Europos jaunimo diena buvo surengta rugsėjo 6 - 10 d. Italijoje, Loreto mieste.

◗ Telšių vyskupijoje Caritas rūpesčiu daugelyje miestelių steigiami senelių namai, labdaros valgyklos. Caritas grupės veikia 65 vyskupijos parapijose iš 155.

◗ Pop. Jonas Paulius II spalio 4 - 8 d. lankysis Niujorke.

◗ Šv. Pranciškaus liet. parapija Minersville, PA, ir Šv. Petro ir Povilo parap. Elizabeth, NJ, šių metų spalio mėn. švęs 100 metų sukaktį.

◗ Pop. Jonas Paulius II Velykų dieną pasakė kalbą, kurioje pasmerkė karą ir ginkluotą politinę kovą. Vietoj to jis siūlė naudoti dialogą teisingiems sprendimams rasti. Velykinius sveikinimus jis perdavė 57-iomis kalbomis. Gegužės mėn. popiežiui suėjo 75-eri amžiaus metai.

Juoz. M.

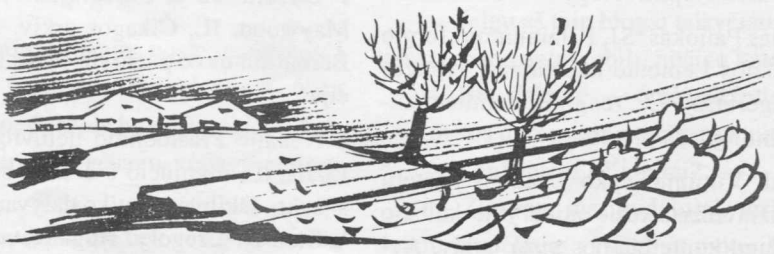

"Laiškų lietuviams" konkursas

Šiam konkursui siūloma pasirinkti temas iš septynių artimo meilės (labdarybės) darbų kūnui ir sielai. Pereitame „Laiškų lietuviams" numeryje buvo šių meilės darbų sąrašas. Konkurse bus dvi dalyvių grupės: suaugusieji ir jaunimas. Jaunimo grupei priklausys tik viduriniųjų ir kitų tolygių mokyklų moksleiviai. Siunčiant rašinį, būtinai turi būti pažymėta, kad jis yra jaunimo grupei. Jei nebus pažymėta, jis bus priskirtas suaugusiųjų grupei, kur yra didesni reikalavimai.

Straipsniai būtinai rašomi mašinėle su atitinkamais tarpais tarp eilučių. Straipsnio ilgumas: suaugusiųjų grupėje — 4-9 puslapiai, jaunimo — bent du puslapiai, bet pageidaujama ir ilgesnių. Šį kartą bus priimtina ir beletristinė forma (grožinė proza). Straipsnis pasirašomas tik slapyvardžiu. Į atskirą vokelį įdedama tikroji autoriaus pavardė, adresas ir telefonas. Šis vokelis įdedamas drauge su straipsniu į kitą didesnį voką ir siunčiamas šiuo adresu: „Laiškai lietuviams", 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636, USA. Rašiniai turi pasiekti redakciją iki 1996 metų vasario 16-osios dienos. Pavėlavusieji nebus į konkursą priimti.

Paprastai skiriame penkias premijas, bet jų skaičių bei didumą nustato konkurso vertinimo komisija. Manome, kad šiam konkursui galėsime skirti daugiau premijų ir gal didesnių negu skirdavome iki šiol. Premijos laimėtojams bus įteiktos „Laiškų lietuviams" metinėje šventėje, kuri bus 1996 m. gegužės mėn. 5 dieną Jaunimo centre, Čikagoje.

Nuoširdžiai dėkojame „Laiškų lietuviams" rėmėjams:

300 dol. aukojo dr. J. Petrikas.

40 dol. aukojo K.Sadauskas.

Po 25 dol. aukojo: N. Gailiūnienė, A. Underys.

20 dol. aukojo G. Repčienė.

Po 15 dol. aukojo: kun. E. Statkus, kun. K. Gulbinas.

Po 10 dol. aukojo: V. Sniuolis, J. Ališauskas, I. Rimkūnas, P. Dirda, S. Matulevičius, J. Leiberis.

Po 5 dol. aukojo: A. Malela, J. Nalis, E. Miknius, S. Balutienė, A. Stonys, D. Mieliulis, K. Ratavičius, J. Vaineikis, V. Pleškus, M. Jasiulevičius.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas — Algirdas Paliokas, SJ. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė. Techn. redaktorius — dr. Jonas Boguta. Administratorė — Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636–1098 Tel. (312) 737-8400. FAX (312) 737-0486. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata – 15 dol., atskiras numeris – 1,50 dol.